

Молоді

Української націоналістичної

Ч. 4-5 (11-12)
Квітень - травень
1948 р.

ЖУРНАЛ
УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛІСТИЧНОЇ МОЛОДІ

ШЛЯХ МОЛОДІ

Журнал української націоналістичної молоді

Ч. 4-5 [11-12]

квітень-травень 1948 р.

Рік II

Я. ОРШАН

Євген Коновалець

В 10-ту річницю героїчної смерти сл. пам. полк. Євгена Коновальця містимо статтю написану під свіжим враженням трагедії 1938 р. Автор статті, відомий діяч Української Національної Революції був замордований гестапом 1942 р. в Києві.

23-го травня 1938 р. ополудні впав на своєму високому пості від пекельної машини висланця Москви полк. Євген Коновалець. Другого дня ця вістка дійшла до небагатьох, ще не вповні підтверджена, — в наступних днях стало вповні ясним: Євген Коновалець не живе!... Як тяжко було повірити в це — та людина, що все а особливо в останній час, виказувала стільки енергії, що напоєна була таким гарячим оптимізмом, що вливала другим в серця стільки запалу й віри — ця Велика Людина не живе!...

Мабуть усюди було це так само: провідник відділу скликав нагло всіх своїх підвладних і в понурій повазі проголошував: «Вождь упав з рук чекіста». Розпучливо-допитливі погляди десятків очей, сльози в очах і затиснені п'ясточки. Помсти, помсти, помсти! О так, ця помста прийде — страшна, жорстока!!! А в найближчі дні й години від вістки про смерть Вождя стаяться серця Його когорт! Боротьба з ворогом іде за все: або перемога або смерть! Вождь згинув — ми остались. Як сплатити Йому почуття довгу? Як оправдатися перед Його Пам'яттю, що Він згинув по героїськи в боротьбі, а ми живі? Трудом, вдесяте й соте побільшеним трудом за Його ідею! Боротьбою з напруженою до краю енергією усіх нас. Здобудьмося на зусилля, яких світ не бачив! Докажимо неможливих діл! Будьмо велетнями відваги, енергії й відданості Ідеї. Бо як інакше заспокоїть наше серце, що ми лишилися на світі, а Вождь поляг!?.

Роттердам. Це те місто, що перейде навіки в історію України як той клаптик землі, де в останнє ступала нога Великого Вождя України, де Він сповняв свої останні обов'язки на службі Батьківщини й Ідеї. Ти був відважний, як ніхто, Ти наражав себе, бо хотів найбільше відповідальності й найбільше обо-

в'язків. Це так годиться справжньому Вождеві. Але ж чому, чому не сказало з нас нікому серце, щоб піти за Тобою? Навіть проти Твого приказу! Щоб заслонити Тебе грудьми перед лютим ворогом!

«Люміє». Знищені стіни, шкло, каміння, тріски. Тут зірвалася бомба й розірвала Вождя в жахливий спосіб, лишаючи майже неторкненою тільки голову. Чотири прохожі ранені, двох із них важко. Цих останніх відвідали в лічниці панове генерал Курманович і радник Тарновецький і склали їм слова потіхи й співчуття. Зворушена українським джентельменством плакала шпитальна зала.

А Вождь лежить мертвий, застиг у Його чертах біль. Так, щойно в цьому моменті стас вповні ясно: Євген Коновалець не живе!... Від цієї наглої свідомості стискається у болючій спазмі горло: все пропало. Виключені можливості непорозумінь. Це бездушне, пошматоване тіло, ці застигли очі — це смерть! Жахлива, невідклична.

28-го травня 1938 р. Домовина з трьома вінками: від дружини, від Української Нації, складена генералом Курмановичем та від ОУН і квіти від усіх тих, що духом тут над дорогою могилою в Роттердамі. Пані Коновалець, п'ятеро українських націоналістів і один чужинець-приятель України ідуть за домовиною. Промова генерала в німецькій мові і радника Тарновецького в українській. «Вічна пам'ять» і сповнені сльозами слова дружини Полковника до нас усіх приєднаних: «Ви мусите докінчити! Продовжуйте Його діло!»

Ці слова звернені до мільйонів! Продовжуємо діло Вождя!

Від зараз, від сьогодні — аж до скоу! За нами Трагедія, перед нами вороги, що забрали нам Вождя — а на кінці, — Перемога! Або нас живих, або тих, що стануть на наше місце. І ми й вони чуємо й чутимемо, що Дух Євгена Коновальця вітас над нами й кличе нас могутньо: Я віддав життя за Україну, за Ідею Націоналізму — докажіть, що ви не гірші! Боріться теж не жаліючи життя! Боріться і перемагайте в моє Ім'я з моїм Іменем на вустах!!!

М. Г.

Симон Петлюра

Наш національно-визвольний здвиг 1917 р. позначений появою різних великих особистостей. Однак цей визвольний здвиг все цілополучений і символізований одною з них: Симоном Петлюрою.

Петлюра — це національний Вождь, зв'язаний нерозривно з нашим збройним визвольним зривом-етапом національної революції. Він її еманация й він її виразник. Вийшовши з революційних низів, вибився він на перше місце. Як дитина революції є він уособлення революційної стихії і її Вождь. Він вийшов з народу і на ньому відбилися всі питомі властивості цієї доби української історії. І тому, щоби зрозуміти як слід цю велику постать, треба бачити її на тлі тодішніх подій і настроїв, думок і переконань.

Є зовсім певним, що без Петлюри революція розвивалася б зовсім інакше, прийняла б зовсім інакший напрям і спричинила б зовсім інші наслідки. Український нарід цієї доби, щойно збудився до свідомого, як дехто каже, історичного життя. Йому ще бракувало твердості і невтомимості в боротьбі, йому бракувало непохитної впевненості у виключну справедливість своєї справи і її остаточну та неминучу перемогу.

Але не лише революційної системи в нас ще не було, не було теж дороговказів і полум'яних маяків, що силою своєї імперативності й безкомпромісовості не допускали б до шкідливих і небажаних заломань революційної боротьби.

Чи ж не відомо, що в українському революційному зриві, який логікою речей був звернений і мусів бути звернений проти Росії, як тюрми народів, проявлялися дуже сильні тенденції спрямувати його на про-російські рейки, а українську національну революцію влити в річище московської соціальної революції? «Культурно-освітня автономія України», «За землю і волю», «Хай живе російська демократія», «Мир без анексії і контрибуції», «Вся власть робітничо-селянським радам», «Хай живе міжнародний класовий солідаризм» і десятки десятки інших подібних гасел, накиданих із-зовні, а навіть породжуваних всередині відбивали ці тенденції.

І саме Симон Петлюра став у тій площині за бракуючі точки програми, за недостачі політичного світогляду і революційно-виз-

вольних концепцій. Він зірвав зі залежністю українства від Московії, Він сповнив нашу революцію протимосковським духом. Ніяка автономія в рамках російської держави, ніяка федерація під скипетром московської метрополії, а тим більше ніяка російська «єдина невіддільна» держава, без огляду на пір'я, в яке вона в даний час прибирається, а тільки Самостійність України.

Москва, наш відвічний ворог і ніякі ви-віски, — білі, червоні, чи інші — нічого в тому не змінять. Бо доки в Росії живе дух общеросійськості і жадаба вдержати імперію, доти з ними нам не по дорозі. Наші шляхи різні. Наше завдання розбити цю імперію. І так цю справу відчував і розумів Головний Отаман Симон Петлюра.

З тим настваленням боролися українські вояки в повстанчих і військових рядах на всіх просторах України на протязі довгих років, за те щербали свої мечі юні бійці під Крутами, за те ляг під Мотовилівкою Черник, за те гомоном розлягалися бої і в Києві і під Київом, на Волині і в Галичині проти армій Муравйова і Леніна, Денікіна і Врангеля, а теж, і те треба підкреслити, з арміями Польщі, як з білою, червоною, чи чорною реакцією. У цій боротьбі осв'ятився ідеал самостійності України, в ній закріпилася незгасюча снага до всеукраїнської єдності.

На дорозі до самостійності переходить воююча нація різні етапи, насамперед прагнення свободи, видвижені з народних глибин виливаються у стихійний вибух, щоб, пройшовши його і осягнувши вищий ступінь історичного розвитку і самопізнання, перейти в строгу і струнку організовану, планово-розгортану і доцільно кермовану дію. Вождем стихійності української революції і її перших подвигів є Головний Отаман Симон Петлюра, а її організованої доби і дальшого етапу Євген Коновалець.

І в цей спосіб бачивши історію українського народу в найновіших часах оцінюємо постать Головного Отамана Симона Петлюри як форматора історичної доби, в якій український нарід основно і рішуче пірвав з підневільним сном, а став на шлях відбудови своєї держави. На цьому шляху Симон Петлюра по довгій історичній перерві перший полум'яний дороговказ.

«Перед нами великі завдання суспільного й державного будівництва, тому кожен повинен оддати волю, душу й руки на службу цьому ділу. Ми повинні віддати на це всю нашу енергію. Година повинна бути за день, день за місяць, бо тільки таким чином осягнемо своєї мети.»

С. Петлюра

«Не словами будемо засвідчувати невмирущість стрілецької Ідеї.»

Є. Коновалець

ЕВГЕН КОНОВАЛЕЦЬ (14. VI. 1891 — 23. V. 1938)

ЮРІЙ ЛИПА

* * *

Це не Франциск Асизський,
Спіноза чи Кант, Декарт,
Це він неспокійний, близький,
Певний грач із тисячами карт, —
Наполеон.

Обходить сувору Софію,
Диктуючи нам: «Вояки!
Українську скоріте стихію!
Палкі
І залізни створимо колоні!
Покоривши себе, покоримо світ!
Геть слав'янські мрії сонні!
Мій імператорський привіт!»

І він стоїть у столиці
Над мапою України — німий.
І знають горді, войовничі, блідолиці:
Час — мій!

Час — мій!

Час — мій!

Десь у Вознесенську, чи у Лебедині
Молодий хорунжий командує:
«На коня!»

І чує над сотнею клекоті орлині
Фанфар, знамен і звитяжного дня.

АРКАДІЙ ЛЮБЧЕНКО

Микола Хвильовий і голод на Україні

Невеликий на зріст, але жилавий, учепистий, Микола раз-у-раз похапцем загортав поли свого чорного давно зношеного пальта. Давно знайомий, теж чорний протертий кашкет вугласто вигорблювався на голові. Микола, бувало, тицьне його недбайливо на голову, одним помахом нацупить і забуде, викликаючи потім жартівливі закиди товаришів. Лише якийсь час поносив він капелюха, приїхавши з закордону, та й залишив, замінив зручнішим старим кашкетом...

З-під сукняного козирка чітко проступали густі вигинисті, широко розкинуті, як орляні крила, і дуже рухливі брови. Смагляве обличчя, позначене кількома різкими характерними зморшками, тепер на холоді виглядало ще темнішим і худорлявішим. Проте воно мало дивовижну властивість зберігати якийсь невловимий відбиток молодості, ясно повсякчас внутрішнім відрухом енергії, веселкуватої сміливості, усмішкуватої задирливості. Тільки в куточках невеликих губ іноді стигла затятість, щелепи міцно стискалися і коротке підборіддя уперто кам'яніло.

Можна було, однак, не звертати уваги на загальні риси — все заступали й за все промовляли очі. Ці великі, справді прекрасні

очі, темні, як лісові озера, бездонні, як саме життя.

Змістовна втома і тиха м'яка зажурність леліли в них підчас спокою. Скільки тоді вгадувалось, простої, природженої, глибинної мудрості, сердечної людяності, найніжнішої теплоти!

Але щойно порушувався цей спокій, — яким настороженням блиском спалхували вони, який нестримний вогонь займався, яке буяння, полуміння і гроза! Нічого не хотіли тоді вони знати, крім найчистішої чесноти. Нічого не можна було приховати від їхнього занурливого проймаючого натиску. Тривожна їхня допитливість загірбала, вивертала чужу душу і, лише дійшовши істотности, твердо відчувши правду, — нехай гіркотну, але правду, — починала втихомирюватись.

А коли траплялось щось радісне чи смішне, вони переймалися таким щедрим і щирим світлом, наче ніколи на зазнавали. духового болю і втоми. З них, з найзатайніших їхніх куточків, з отих золотих жаринок випромінювалась сила силенна добренної сонячності, осяйного чудесного захвату. Тоді безпосередність нагадувала дещо первісне, цілинне, мов непорухнене ще дитинство. І тоді

повнота радості вихлюпувалась через вінці, а бризки її, падаючи навколо, збуджували до сміху хоч яке зашерхле чи пожоване, чи шерстю обросле серце.

О, ці неповторні, незабутні очі Хвильового!

— Аркаша, звідки ви топаєте і куди? — спитав він, пересмикуючи за звичкою плечима і з звичкою ж хапливо торкаючи двома пальцями кінчик свого носа, наче б муху зганяв.

— Та йду оце з редакції. Навіть з кількох редакцій. Піднарядився махнути на периферію на села.

— На села? — сторожко, значливо перепитав він.

— Авжеж. Маючи офіційне відрядження зможу вільніше пересуватись і зазирнути до найстрашніших закутків.

— Так, так. І писати, значить, будете?

— Ну, для редакцій, звісна річ, чимбудь одпишусь, там уже видко буде. А для себе... не можу я, розумієте, пропустити цього моменту. Хочу пересвідчитись наочно, що ж саме діється на тих селах, де ж саме коріння зла, звідки справді походять причини тієї катастрофи, цієї чорної весни... ну, і які зрештою перспективи, чим може це все закінчитись.

Він ураз похмурнів, узяв мене під руку, живосилом потягнув кудись у бік.

Це була весна 1933 року, пам'ятна весна голоду. ЦК комуністичної партії, висловлюючи казенно-департаментське співчуття знедоленому народові, обвинувачував у причинах голоду той же нарід. Увесь агітаційно-пропагандивний апарат ретельно працював, щоб довести, ніби винен у всьому селянський консерватизм. Цей бо консерватизм не хоче сприйняти нових колективістичних засобів господарювання і породжує безоглядну руїницьку ворохобню. Винен, мовляв, передусім куркуль. Винні свідомі шкідники, вороги народу, різні українські націоналісти, що прагнуть створити бурхливе замішання серед трудящих, викликати обурення проти советської влади, і користаючи з обурення та безладу, здійснити свої «контр-революційні» заміри. Цей примат всебічно обґрунтовувався, обростав щодня свіжими прикладами. Старанність агентури напружувалась до краю, виявлявся на всю широчінь агітаційний сприт і хист, властивий, як відомо, більшовикам.

І під навалюю доказів, під впливом талановитого політичного крутіства заходила в суспільності розгубленість, неясне розуміння суті подій. Звичайно, багато хто за цією невтомною метушливою спостерігав нервовість, за директивною галасливістю вбачав щось підозріле і переймався дедалі тривкішим сумнівом. Росло непереможне бажання чільно наблизитись до явища, доторкнутись до нього власною рукою і, зірвавши облуду захлипаного мітинговости, збагнути незаперечне.

— Цікава річ! — збуджено промовив Микола. — Цікава, ййбо... Ви мене випередили цього разу лише на кілька хвилин. Ви — з редакції, а я до редакції... і в тій самій справі.

Не пускаючи руки, він мене вів у протилежний моєму спрямованню бік, назад до редакції. Я механічно посувався за ним. Ніби ще раз ґрунтовно зважуючи, остаточно стверджуючи наше обопільне рішення, він підкреслено сказав:

— Так, так. Треба конче там побувати, ознайомитись на місці. А куди іменно ви намірялись їхати?

— Думаю спочатку в Лохвицький район. Заїду на цукроварню до Бичка, а звідти рушу по селах.

— Це добре, — до Бичка. У Лохвиці, між іншим, тепер працює секретарем райкому Васильківський.

— Знаю, той, що був секретарем на ХПЗ*) і чимсь проштрафвся?

— Він самий. Може нам пригодиться, бо хлопець хороший і українець.

Ми вийшли з майдану. Назустріч копичились старі квартали Харкова з примхливою плутаниною вузьких вулиць та завулків. Одразу стало затишніше, відчулось полегшення.

— Слухайте, Миколо, мені набігла непогана думка. А що, як би й ви туди поїхали?

— Е, цього разу вже я вас випередив. Учора була okazія, і я передав Бичкові цидулку, що, можливо, днями заскочу, — переможно, з веселеньким блиском в очах глянув він на мене і засміявся.

— Та невже? — зрадів я і з такою ж задиркуватістю злегка штурхнув його. — От здорово! Значить, їдемо разом!

Але криласті брови тісніше збіглись на перенісці, очі вже задумано зосередились, все обличчя трошки витяглось. Хвильовий спокійно, розважно сказав:

— Ні. Це, на жаль, неможливо. Я буду вам заважати.

— Ні чорта подібного! Та як ви смієте щось такого? — напався я з нарочитою різкуватістю, знаючи добре його благородну вдачу й дуже шанобливе ставлення до праці своїх товаришів. Я доводив, що на місці кожен з нас робитиме своє, один одному на заважачи, — напевне якось помиримось. Я підкреслював, що в двох нам, безперечно, буде охотніше, краще, — тим паче в сьогоднішніх складних умовах. Врешті я висловив припущення, що сам я, можливо, йому заважатиму, — тоді інша річ.

— Оце вже, дійсно, ні чорта подібного, — рішуче заперечив він. — Але... але ж ви перший взяли туди відрядження.

— А ви перший Бичка сповістили. От і квит! По руках, значить, їдемо.

Я простягнув йому руку. Він пересмик-

*) Харківський паровозобудівельний завод.

нув плечима, невиразно чмихнув, зам'явся. Жучки — очі розгублено бігали, бігали...

— Добре, — хитнув згодом головою. — Подумаю. Сьогодні вам подзвоню.

Я ще раз напосідливо зробив рух рукою, вимагаючи на знак попередньої згоди потиснення. І тоді між нас простяглась третя рука, довга й костява, жовта й тремтлива, як засохлий лист на голузці. Як той скрючений лист, жолобком трусилась долоня з гачкуватими скоцюрбленими на холоді пальцями. Стиха прозвучав несмілий благальний голос:

— Згляньтесь, голубчики. Не на мене — на дітей...

Просила молода ще жінка, яку горе, видно, передчасно постарило. З одягу, мови і недосвідченої поведінки зразу було знати, що це — звичайна селянка. Тут же стояло у доморобних свитках її двоє посинілих, лякливо наструнчених хлопчиків.

Таких голодуючих з'являлося в місті день-у-день більше. Влада розпорядилась не пускати їх до столиці, але це не допомагало. Вони однаково проходили найрізнішими способами, вони вже нестримним напливом сповняли квартали. З центральних вулиць і майданів їх брутально проганяла міліція, безсильна, кінець-кінцем, мов прокажені, тулилися на зубічних другорядних вулицях. Їм бракувало професійного жебрацького хисту, і часто просили вони без слів, лише одним незграбним сумним жестом або відчайним кричущим поглядом. От і ця жінка стояла, не зігнувшись, стояла навіть дещо гордовито, а простягнута її рука стриміла неприродно, мов чужа. Тільки очі горіли мукою.

Хвильовий вихопив з кишені гаманця, згріб усе, що було в ньому, й віддав. Я теж віддав. Жінка здивовано вклонилась, повільно одійшла. Слідом за нею, цупко тримаючись за поли, подріботіли приголомшені містом і лихом діти.

— Вона перша має право на хліб, бо сама його робить, — сумовито зронив Хвильовий — вона при соціалізмі шматочок хліба просить.

Він дивився у натовп, де важко пленталась жінка, і раптом з розмаху рубнув кулаком повітря.

— Ех! — стоїтно вирвалось з його грудей, але тут же опанувавши себе, він приглушено, злісно крізь сціплені зуби витиснув:

— Нікого так я не люблю... як вітра-вітровіння.

— Його шляхи, його боління, — продовжив я наступний рядок.

Микола знову поглянув у натовп, де зникла жінка, і, додумуючи щось своє, подав мені руку.

* * *

Ми жили на Барачному провулку, у новому великому будинку, спеціально призначеному для письменників, що промовисто

звався «Слово». Хоч помешкання тут визначались догідністю, зате примусове життя в цій «позолоченій клітці» дуже гнітило. Люди, які щодня зустрічалися в редакціях, видавництвах, клубах на безнастанних і обов'язкових нарадах, комісіях, зібраннях, конференціях, пленумах, люди, які вже давно обридли одне одному або належали до різних і часто ворожих літературних таборів, — мусли перебувати під одним дахом, наче в казармі, не почувачи себе навіть удома достатньо вільними. Кожний крок, кожний вчинок легко контролювався першим-ліпшим сусідом, голос якого досить виразно бренив за стіною. І тому в цьому зовні імпульсному будинкові, в його просторах ясных кімнатах здебільшого ходили навшпиньках, ніби по гарячому, і говорили тихо, мов на кладовищі. А коли трохи згодом того ж року почався несамопитий розгром української літератури; коли довкола будинку вдень і вночі одверто, аж зухвало застовбичили сутулуваті енкаведистські шпики; коли державна агенатура дедалі настирніше взялась учащати до цих чистеньких приміщень, грубо руйнуючи стіни, зриваючи долівки, нищорячи за всякою нелегальщиною; коли мешканці ретельно заходилися палити й нищити свої рукописи до найдрібнішої нотатки; коли арешти пожилців нечувано зросли й звідусіль залунали скорботні ридання їхніх родин; коли невдовзі чимало квартир спорожніло, пустивши своїх хазяїв у темрючну безнадійну безодню, — цей сірий історичний будинок дістав нову назву «крематорія», що міцно й назавжди прикипіла до нього.

Хвильовий жив на третьому поверсі «крематорія» і, пізнавши мої кроки на сходах, загодя одчинив двері, ждав уже на порозі.

На ньому був зношений, але зручний мисливський одяг: величезні болотяні чоботи, що їх ми кілька пар якось разом придбали для нашого гуртка мисливців, засмальцована військова уніформа та геть поруділа шкіряна куртка ще часів громадянської війни. Приблизно те ж саме мав на собі я, тільки замість куртки зодягнув шинелю.

Він попросив пробачення, що не встиг допакувати свого наплечника.

З сусідньої кімнати непомітно, одним лише відрухом голови покликала мене Юлія Уманець, його дружина. Коли я наблизився, вона обережно причинила двері, пошепки заговорила:

— Я така рада, така рада, що саме ви з ним їдете. Ах, йому знову щось почалося. Дивіться ж, стримуйте його, бережіть його...

Вболіваючи, з хрускотом заломила пальці, закліпала очима, які пойнялись сльозами. Цю худорляву, бліду, лагідну жінку підхопив колись громовий вихор революції, колись вона лежала поруч із Миколою при одному кулеметі і, подаючи набійну стожку, довго, героїчно одбивалась од денікінців. Та

потім... потім романтичний запал упав, зайшло тяжке розчарування, свідоме «механічне» вибуття з партії. Тепер стояла вона виснажена, дуже постаріла, засмучена і шепотом із таємничою тривогою запевняла:

— Щось буде, щось трапиться, от пом'янете мое слово. Микола дивно якось натякнув, а ви ж добре знаєте його страшно... оту його прокляту інтуїцію.

Справді, ми вже не раз мали нагоду пересвідчитись, як він умів передчувати, майже точно вгадувати. Навіть у справах сторонніх, навіть у випадках, що не мали нічого спільного з його основним життєвим спрямуванням. Не дивно, отже, що в тих напружених часах виключна Миколина інтуїція особливо загострилась. Я всіляко намагався заспокоїти Юлію Григорівну, пообіцяв їй, що в нашій подорожі все буде гаразд.

— Ой, послалась доріженька через яр, через яр... — співомовкою нагадав про себе Хвильовий і спитав загадково: — А що ви думаєте, Аркадео, який той яр? Гарячий чи холодний? Га?

Тут же, не ждучи відповіді, додав іронічно:

— Ідемо, значить, вивчати новий кардинальний процес соціалістичного будівництва — голод. Ну, що ж, допоможемо, чим можемо. Юля, де мій трундулет? — пошукував уже за своїм перем'ятим кашкетом, вживаючи жартівливої назви, наданої товаришами. Але видно було, що це — навмисна веселкуватість, що за нею криється неспокій, пекуча досада.

Від «крематорія» шлях нам ліг повз клініки до знаменного у всьому Союзі хмарочоса — Будинку Промисловости. Там сіли до автобусу і після якоїсь чвертьгодини вже окунулись у метушню та сморід Південного вокзалу.

Здавалось, що вся Слобожанщина зрушила з місця, вчиняючи велетенське переселення. Юрми людей чорним плавом затоплювали привокзальний майдан. Міліція охриплими голосами погрозово гукала на них, збивала тісними купами до стін. А вони збайдужіло, механічно, як покірливий табун, горнули одне до одного, суцільними лавами одхитувались то в той, то в той бік.

У самому приміщенні по всіх просторах залах, коридорах, переходах і сходах купчилась їх така безліч, що ніде було ногою ступити. Жінки, чоловіки, дорослі, діти... Впереміш з вузлами, де зберігався немудрий скарб. Упереміш з натоптаним брудом, з ядучим пахом поту й прокислого одягу. Серед безнастанного гнітючого гудіння голосів, серед стражденної втоми й тривоги. І над цим загноєним людським мурашником, у сивій сутнінї задушливих випарів неначе коливалась потворна химера, неначе розп'ялась неблаганна примара погібелі. Куди мандрували вони? Що ждало їх там, попереду? Вже вку-

пі з голодом з'явився неодмінний його супутник — черевний і плямистий тиф. День у день більше й більше падало жертв, і зокрема Харків, могутній Харків, змобілізувавши всі свої засоби для боротьби з епідемією, не міг умістити величезної кількості хворих.

Завдяки особистому знайомству з одним старим залізничником нам пощастило добути окреме купе. Ті ж численні юрби людей приступом брали потяг. Були до краю збурені. Пхалися навмання, грубо лаялись, бились, душили одне одного, губили в шаленому вирі своїх рідних, про все забуваючи, всіх і все проклинаючи, — аби тільки потрапити до вагону, де вбачався їм єдиний порятунок. Потяг рушав переповнений, а товпища відсталих чіплялись останнім засліплено диким похвастом. Вони зривались, одкинуті байдужою потугою машин, і часто падали під вибух зарізаного зойку. Падали, зім'ялі найближчими ногами або розчавлені чавунним човганням коліс.

Трохи зблідле обличчя Хвильового з міцно затиснутими щелепами було непроникливе, застигле, як маска. Він мовчки ліг, затопив незрушним погляд у стелю. Я розумів його. Я теж тихцем сів у кутку, і наше тяжке мовчання тривало, аж поки прийшов контрольор. Штампуючи квитки, він пильно оглянув нас, і ще раз глянув і сказав Хвильовому:

— Десь я вас зустрічав... знайома ніби людина.

— Можливо. На віку, знаєте, як на довгій ниві, — знехотя кинув Микола.

— Та й ви мені когось ніби нагадуєте, — примружився контролер у мій бік.

— Можливо. Хто при чому ходить, те й знаходить, — добродушно, хоч і двозначно озвався я, насторожений занадто широкою обізнаністю й балакучістю урядовця.

Прозорий натяк мусів би одразу паралізувати його закрадливість, якщо він справді виступав у ролі советського детектива. Але він досить простакувато й теж добродушно розповів, що вже багато років ходить отак поміж незчисленних пасажирів, натрапляє іноді на одних і тих самих подорожніх, отже в загальному калейдоскопі постатей, що мигтять перед ним, хоч-не-хоч губиться притомленою пам'яттю. Провідникові вагона, який його супроводив, він зробив зауваження, що в купе брудно. По правді, як на тодішні обставини, купе не виглядало брудним, — мабуть, хотів начальник виявити свою хазяйновитість, а водночас прихильність до нас.

Невдовзі по його відході повернув провідник із віником та ганчіркою. Похмурий, зачухраний, з присадкуватим лобом і виразом сонливим він на перший погляд справляв враження людини обмеженої і знеможеної. Він не стільки прибирав, як тупцявся та нарікав. Було тут чимало прикрих підозрілих закидів на адресу вимогливого начальства і рем-

ствувань на власну лиху долю. Потім, не знаючи відгуку, він скерував рясні докори на голодуючих, на їхню анархічну поведінку.

— Несознательний народ, — бідкався він своєрідним жаргоном. — Тучою валить, трощить, як та банда — і нікаких гвоздей! Опять же, сказать, грязь разносят, заразу. Истине слово, не народ, а якісь паразити.

— Народ тут не винен, — зауважив я.

— Воно, конечно, і то правда, — охоче, поспішно погодився провідник, присівши на краєчок лавки. — Таке сомнение кругом почалося, така розруха, що прямо ума не прикладеш. І що воно, товаришу, буде? Чим воно, по-вашому, кончиться? Га? ... Мовчите? Видать, що й вам трудно высказаться. А я так своїм дурним розумом понимаю, що тут не люди винні, а власть.

Його біляві коротенькі вії часто заморгали, ніби він напружено міркував і вичікував від мене potwierдження. Потвердження не було. Провідник зам'явся, зітхнув. Зиркнувши на горішню лавку, де в тій же позі, мовчазно лежав Хвильовий, він трохи сум'ятно підвівся, взявся за клямку. Але не вийшов. Кортіло продовжити розмову. З останнім спритом, хитреньким увертом знову посипались нарікання і, як вислід, прийшло знову до прямого звинувачення влади. Цього разу вже одверто говорилося, що влада обдурює, знущається, що партія душить ...

— Е, дядю, я бачу, що ви сознательний, — лагідно перебив я його.

— Ну, конечно.

— ... сознательний контрреволюционер, — докінчив я своє речення.

Стало тихо. Провідник завмер з розтуленим ротом. Вигляд мав стільки ж розгублений, як і кумедний. Згори на раз розкотився нестримний сміх. Микола реготав так заохотливо, що годі було і мені самому стриматись.

— Ну, і шутульники ви, бачу, ей-право, — викрутився службовець, посміхнувшись і собі. — Але такими словами шуткувати не полагается. Я з вами, так сказать, по свойському, а ви ...

— І ми по свойському. Коли б ви були не сознательний, я вас ще переконувавби, доводив би вам. Але ж ви, бачу, цілком сознательний товариш, ще й, може, партійний.

— Партійний чи непартійний, то не важно. Тільки я малограмотний, а ви, сказать, образовані. А про те-ви мої ошибки піддержували. Факт! То хто ж із нас контрреволюционер виходить?

— Выходить, — той ... хто виходить, — встив я, шарпнув двері і вказав йому на поріг. Провідник засмикався, збентежений новою несподіванкою.

— Позвольте ... — спробував він заперечити.

— Не позволяю. Нікаких гвоздей! — рішуче запропонував я.

Він щось хотів іще сказати, але натомість кекнув, безпорадно бликнув, пішов.

А Хвильовий сміявся. А Хвильовий стинався усім тілом.

— От протоплазма! І як вам вистачило на нього терпіння?

— Що ж ... вивчаємо поглиблені процеси соціалістичного будівництва. (Далі буде).

П. Ч.

Юнак у щоденному житті

При діянню кожної організації, все суспільство звертає велику увагу на її членство, не як на членів організації, але в першу чергу як на людей, на їхній спосіб ведення приватного життя та на всі прикмети, які можемо назвати людськими.

Від того, як себе держать члени організації, які їхні прикмети та яке їх поступування залежить у великій мірі успіх або занепад організації.

Тому ОУН звертає на ці всі справи велику увагу.

При будові кожної будівлі в першу чергу звертається увагу на підложжя, на фундамент. Найкращий план, найгарніший проєкт не може бути виконаний, якщо ґрунт до того не відповідає. Так само ніяка політична система, світогляд, програма і т. п. не можливі до здійснення, доки немає до того відповідних підстав.

В ОУН крім націоналістичного виховання і вишколу звертається велику увагу на ті

людські прикмети, які ми вважаємо вартісними, на поведінку та спосіб ведення приватного життя.

На самому початку можемо поставити твердження: немає доброго революціонера там, де є погана людина. Коли в когось немає порядку в особистих справах то ясна річ, що в нього не може бути порядку й у виконуванні обов'язків супроти нації. Коли хтось не може зробити малого, то не може тимбільше зробити великого. А внас бути членом організації це вже велика річ, бо тут людина є вже співвідповідальною за ведення визвольної боротьби.

Завданням націоналістичного виховання є не лише виховання юнацтва на повновартісних членів організації, але й на повновартісних людей. Тому правильна засада в Пласті: пластун дбає про красу — у широкому розумінні цього слова. Його має цікавити не лише духовна підготовка, але й особистий вигляд. Однак ми — члени організації, беремо ці справи у ще ширшому розумінні, бо націо-

налістичне юнацтво має більші завдання сповнити, як тепер так і в майбутньому.

Так, як пластун, так тимбільше член націоналістичного юнацтва мусить бути вихований в дусі, що в західній Європі зветься духом джентельменства, а українським терміном кажучи в дусі лицарства.

Що ми розуміємо під назвою лицарства, чи лицарської людини?

Колись лицарство — це була вибрана каста людей, якій за її вчинки, чи заслуги надавала держава привілеї. Це визначення одначе належить минувшині. Світ іде вперед. Тепер лицарство, що мало б свої права на основі гербу, чи правом спадщини, може тільки ослабити, а не зміцнити державу. Духово це чуже українському націоналізмові, бо націоналізм ставить націю, як цілість, як найвищу людську спільноту, а не касту, чи класу.

З поняттям лицарства ми не зв'язуємо, як в деяких країнах те хто, де і коли родився, а лише лицарські прикмети людини, у тому розумінні, що вони є найкращі і їх треба розвивати.

На лицарськість складається багато прикмет. Як першу можна б поставити відвагу у широкому розумінні. Це не повинна бути відвага проскочити на той, чи інший зв'язок, перейти на зелено кордон, також не вичерпується вона в бою, чи на фронті. Відвага у бою є дуже часто випадкова. Річ ясна, що є соромно не бути відважним на фронті, але це ще не вичерпує цього поняття. До нашого поняття відваги належить на пр. також кинутись в ріку чи в полум'я горючої хати рятувати загроженої людини; даліше висловлювати свої думки навіть тоді, коли вони є непопулярні й можуть нам принести некористь. Коли націоналіст належить до того середовища, яке має стояти в авангарді українського визволення, як духового так і політичного, то він мусить мати відвагу ставити ці речі одверто в своєму оточенні.

Часто трапляється, що хтось дуже багато говорить про відвагу, посвяту, але коли однак приходить той момент, коли треба показати ділом, то ця людина показується зовсім іншою, як вона була на словах. Тому треба з таким явищем боротись. Найгірше є показувати себе ліпшим, в дійсності. Кожна людина має показувати себе такою, якою вона є. Чесна людина буде говорити тільки те, що вона є готова обстоювати.

Тому кожний націоналіст має мати свою думку, мати відвагу висловити її й стояти за неї.

Необхідно кожному молодому націоналістові прищепити лицарськість супроти слабшого, беззахисного, раненого і т. д.

У практиці бойовика сказано: коли ти стрілив у ворога і він упав, то по можливості стріль ще раз. Це є правильно, бо те, що ворог упав, ще не є доказом, що він убитий, чи ранений. Коли ви не стрілите в нього, то він

стрілить у вас. Тут немає потреби застосовувати засад лицарськості супроти слабшого.

Однак, коли ви маєте раненого ворога, то ви не маєте права його добивати, чи знущатись з нього. Це було б не по лицарськи, а по звірячому. А націоналіст по мимо рішучості і безоглядності, мусить бути людиною а не звірем. Лицарськість супроти слабшого є ознакою сили.

Важливою прикметою є лицарськість супроти жінки. Про це говорить сьогодні дуже багато, однак не все правильно, а навіть не все людьми, що обізнані з цією проблемою.

Як відомо людство складається з жінок і мужчин. Мало того, жінок є більше, як мужчин. Нам не можна проминути відношення між тими двома половинами, тимбільше, що це означає життя, продовження людського роду, виховання дітей, нове покоління.

Відомо є, що дуже популярною темою у юнаків є невідповідна поведінка супроти дівчат. Говориться дуже часто про дівчат погано взагалі. Часто 14—16-літні хлопці вмють висловлюватися про такі речі, про які вони не мають зеленого поняття. Річ ясна, що такі розмови серед тих, які до того не доросли є дуже невідповідні.

Злий погляд є думати, що жінка повинна лише варити, прати білля, та виховувати дітей. Ми ставимо жінку на рівні з людиною. Треба знати, що жінка є такою, якою її хоче бачити мужчина. (Читай: О. Теліга — «Якими ви нас прагнете»). Жінка лише тоді буде героїнею, коли мужчини будуть героями, коли вона має для кого бути героїнею. Коли хочемо, щоб українська жінка була порядна, мудра, то мусимо знати, що вона буде тільки тоді такою, коли українські мужчини будуть такими самими і схочуть такими бачити українських жінок. Коли ми маємо добру товаришку, коли вона бачить у нас добрі прикмети, то й вона буде намагатися ці добрі прикмети засвоїти собі.

Багато говорить, що тепер немає жінок моральних та вірних взагалі. А ми питаємо: чому жінки повинні бути такі, коли мужчини (ті, що говорять) є аморальні та невірні?

Бажання бачити жінку моральною та вірною є прикметою порядної людини, а так само відношення до жінки, як до порядної людини є основною прикметою лицарськості щодо жінки.

Другою головною прикметою, яка повинна характеризувати юнака-націоналіста — це шукання добра, шукання високих ідей. Досвід говорить, що людина є такою і йде у такому напрямі, який вона уважає за найліпший та за найкращий. Як людину цікавлять речі добрі, високі, то вона такою стає і навпаки.

Стремління людини це та річ, яка формує людину. Коли людину цікавить якась ділянка, то вона старається її пізнати і дійде так далеко, як їй вдасться залежно від її сили, волі й витривалості.

Коли наше юнацтво буде цікавитися добримими речами тоді воно набуде добрі якості, а в зустрічі зі своїми друзями буде їх передавати.

Одною з найважливіших прикмет юнака-націоналіста є чесність. Чесність це не тільки те, що вчать в школі та церкві — не ошукуй, не бреш і т. д. (це можна відвести до порядности), чесність в націоналістичному розумінні — це щось вище! Чесність — це значить бути чесним перед своїм власним сумлінням, бути людиною порядною, робити такі вчинки, які відповідають засадам етики, моралі, засадам спільноти і життю людини в ній. Це є надзвичайно важка справа. Чому? Тому, що націоналіст-революціонер бореться не лише з зовнішнім ворогом, але приходиться йому попадати в конфлікт і з своїм власним оточенням з тою інертною більшістю нашого суспільства. Революціонерові деколи є важко рішитися, чи його поступовання є правильне чи ні, зн. чи правильне із всенациональної точки погляду. Часто треба застановлятися. До помочі революціонерові приходять власне його сумління. Однак не можна попадати у скрайність. Не вільно власне сумління так використовувати, щоб воно суперечило чесному поступованню, бо чесне поступовання вимагає дотримуватися чесних, етичних засад, виконувати те, що етика і мораль дозволяє для ведення чесної боротьби. Це може розважити найкраще революціонер тоді, коли він людина чесна, коли він витривалий при своїх починах, тоді він може зламати всякий спротив, який йому стоїть на перешкоді до досягнення мети.

«Український націоналіст є чесний це зн., що ім'я націоналіста носить чесно і ніколи не сплямить його ніяким нечесним вчинком. Він завжди дотримується високих вимог націоналістичної моралі. Мораль опортуністичного світу родить і плекає безділля, страх, фарисейство, вигоди і угоди. Мораль націоналістична, це мораль нового світу, світу чину і боротьби. Вона є основою чинного і чистого, мов кристаль, характеру націоналіста, лицаря-революціонера.»

Важливою прикметою юнака-націоналіста є словність і точність. Людина яка вміє додержувати слово є дуже вартісною.

Успіх можуть все запевнити два чинники: точність і докладність. Тому в юнака не сміє бути пізної хвилини чи усної години, яка б не мала призначення. Немає ні одної хвилини, що страта її не потягнула б за собою безповоротної втрати добрих намірів і постанов. Кожний юнак повинен виконувати все точно. Точні люди завжди додержують слова. Юнак, що здобув собі опінію точності має завдаток, який завжди запевнить йому в майбутньому успіх. Спізнення на кілька хвилин часто утворює цілу різницю

між перемогою і поразкою, між досягненням і неосагненням мети, між щасливим і нещасливим життям.

Не є річчю необхідною, щоб я жив, — казав Помпей, — але є необхідним, щоб в означеній місці я був в означений час.

Український націоналіст є точний, це зн., що він завжди дотримується точности в житті включно аж до дрібниць.

В часі коли большевизм нищить на Україні всякі вияви українського духа а таксамо несе знищення якісних, товариських та суспільних форм — нам треба звертати увагу на добре виховання т. зв. товариські форми.

Добре виховання не тільки зрівноважує всі хиби природи, але навіть переважає їх. Не найгарніших, а найбільш симпатичних і привабливих людей всюди люблять. Люди добре виховані є побажані в кожному товаристві, вони обеззброюють заздрість і злі почуття, бо мають добру, зичливу волю до кожного чоловіка. Добре виховання, та товариськість є найкращим забезпеченням проти людей нетовариських та зле вихованих. Вони надає людині поваги, яку поважають навіть шорсткі люди.

Людина добре вихована, товариська є ввічлива, скромна, привітна. Не тримає в пам'яті дозваної образи й сама нікого не образить. Вона старається обмежувати свої бажання, перемагає почуття, панує над собою і своїми словами. Її добрі прикмети стають її другою природою. Ніхто її не зможе збити з ніякої дороги обов'язку. Ніхто не може викорінити в неї тих засад, що ними вона керується в житті.

Вона буде однаково як у щасті, так у нещасті нормальною. Ніколи не згордіє і ніколи не дозволить себе зневажати. Не буде бундючитись у щасті і не буде почувати себе пригнобленою у нещасті, буде все відважною, не буде говорити забагато ні про себе ні про других.

Погане виховання та нетовариськість часто повертають в нівець працьовитість і найбільшу енергію.

Трапляються часто люди, які є зовсім добре виховані а мають славу гордих, бундючних і неприступних лише через те, що дуже скромні і неспілі.

Занадто велику неспілість і скромність треба в собі поборювати. Є багато людей відважних на фронті, що в бою сміло йдуть на найбільші небезпеки, але в товаристві виглядають безпорадно і невміють скласти трьох слів. Неспіліві люди не вірять в свої сили й цей брак віри розуміють як слабкість своїх сил.

Щоб запобігти такій непотрібній соромливості, треба замолоду привчатися до товариського життя, верхової їзди, вчитися деклямацій та танців. Неспіліві люди повинні на пр. гарно одягатися. Не розуміємо під тим, що мусять обов'язково мати нове убрання.

Воно може бути цілком старе, але мусить бути чисте, випрасуване, позашиване і т. п. Не лише убрання повинно бути приведенне до порядку, але й цілий зовнішній вигляд.

Не можна, річ ясна, зовнішню красу ставити вище внутрішньої краси духової, нашої вдачі, самовідданості й виконання обов'язків. Але треба мати на увазі, що приличний зовнішній вигляд дає свободу рухів та розв'язує язик.

Є речі у веденні підпільної грати яких не можна виконати на наказ. І не все і не всюди можна давати наказ. Це головню тоді коли людина перебуває у підпіллі. Тоді саме треба вміти здобувати для себе людей. Переховуючись в одного чи другого господаря, ми не можемо примусити себе любити. Це все залежить від нашої поведінки, нашого говорення. Коли ми заходимо в хату, витираємо чоботи, кріса та приведемо себе до порядку, то це буде доказом, що ми шануємо господарів — тоді така поведінка зробить далеко більше ніж багато промов чи погроз. В таких випадках людяність та джентельменство відіграє важливу роль.

Ми українські націоналісти мусимо знати та пам'ятати, що на наше виховання та взагалі на спосіб ведення нашого приватного життя надзвичайно звертає увагу ціле наше суспільство. За кожним разом, коли ми буваємо в якомусь товаристві, чи навіть кожним нашим вчинком цілком приватного характеру ми непомітно як для себе так і для цілої нашої організації здобуємо опінію, а наш кожний поступ в перед, чи крок назад все відходить на конто нашої організації.

Мусимо також знати, що ніколи нам не вдасться занадто довго дурити своє оточення щодо нашої дійсної вартості. Наше власне «я», що може часом криється якийсь час в тіні, врешті зрадить нашу дійсну істоту одним рухом, одним поглядом, одним словом. Треба знати, що добре виховання, хоч воно є ніби моральним одягом чоловіка, ще не становить духової краси людини, як кора — середини дуба. Вона, що найбільше, вказує породу дерева, що знаходиться під нею, але не говорить, чи дерево те здорове, чи спорохнявіле...

Накінець треба зазначити, що основною потребою для цілого світу, а зокрема для української національної революції є повна і здорова людина. І замало є знати приписи на пам'ять і відбувати регулярно

зустрічі ЮЗ, треба застановитися, що ми читаємо, які проблеми нас цікавлять, які людські ідеали стають перед нами і нашими товаришами. Від того залежить формування середовища та оздоровлення нашої молоді в еміграційній дійсності. А оздоровлення таке може зробити лише здорова і морально сильна людина!

Такою мусить бути кожна людина, що уявляє собі мету. Було б великим спрощенням, коли б наші бажання обмежувалися тільки здобуттям української держави. Найглибшим змістом української революції є не лише здобуття української держави, але й провести революцію духову. Під духовою революцією ми розуміємо виховання нового типу українця з новими прикметами. Це не значить, що ми хочемо щось лабораторійно видумати. Ми виходимо з заложення, що багатосотлітня неволя українського народу була спрямована на те, щоб розкласти український народ з нутра. Коли взяти на увагу, що наші вороги на протязі довгих століть всіми епособами, застосовуючи увесь свій державний апарат намагаються нас знищити, а ми ставимо такий сильний опір, що їх намагання досі не здійснилися, то це тільки завдяки духовій силі нашого народу. Ми мусимо йти вперед. Тому нам треба дальше та глибше розвивати позитивні духові вартості нашого народу. І треба пам'ятати, що які ми принесемо вартості моральні та духові, які збережуться традиції в Україні — така буде Україна в майбутньому. На згарищах советської України треба буде багато речей відновляти, головню відродити внутрішню і зовнішню культуру, а тому націоналіст-революціонер не сміє затратити розуміння тих людських речей. Вони виробляють та плекають нову політичну провідну верству, на них будуть рости нові покоління і лежатимуть основи відбудови нашої держави.

І тому саме ОУН розрізняє різні ступені націоналістичного виховання та вишколу української молоді:

1. Свідомий українець;
2. Націоналіст;
3. Організований націоналіст.

Але всі ці ступені зможе гідно перейти лиш юнак з повновартісним характером; а тому: не занедбуймо й не легковажмо справ виховання!

«Коли Україна має визволитися, вона мусить мати один Провід і одну визвольну політику.»
Андрій Мельник

«Не є українським націоналістом той, хто націоналістичні засади проголошує, а в житті їх не визнає і протиставиться їм, хто націоналістичну мораль голосить, а своїми вчинками її заперечує, хто провідницькі засади і вірність провідникові проповідує, а бунтом живе.»
Ярослав Барановський

Н. ГУМІЛЬОВ

Капітани

По полярних морях і південних
В білих бризках пінавих валів
Між базальтових скель, рифів темних
Хвилі б'ють об борти кораблів.

Швидкокрилих ведуть капітани,
Що земель все шукають нових;
Позейдона сини — ветерани
Вік гуляють між штормів грізних.

В них не порох загублених хартій
Моря сіль сивиною в висках.
Олівцем по розідраній карті
Свій відважний накреслюють шлях.

Море стогне в рвучкім неспокою,
Гребні хвиль в небеса підійма.
Капітан лиш твердою рукою
Курс прямий, наче зримий трима.

Хто боязкий, чиж ма такі руки,
Погляд, гострий, упевнений цей?
Не злякають ні шторми, ні муки
Цих відважних, спокійних очей.

О, Позейдона синя стихіє,
Лиш для смілих чудовий твій чар!
Хай же гордо наш прапор повіє
Над стихією бризків і хмар!

Переклав: ЮРІЙ ЗЛОТОСИНІЙ

«Тільки той досягає мети, хто іде,
Тільки той, хто горить, не згоряє,
Стеле килим для нього життя молоде,
Смерть вінок йому вічний сплітає.»

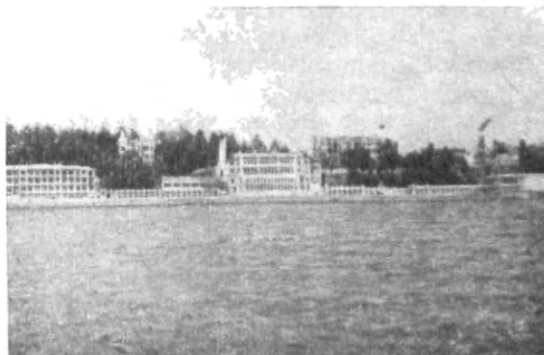
О. Олесь

«Витривать, витривать, брате,
У боротьбі,
Чотири гранати — для ката,
А п'ята — собі!»

Олекса Стефанович

«До відважних світ належить.
К чорту боязнь навісну!»

Іван Франко

О. ПЯТАЧЕНКО

Ф о р м а л і з м

У нас часто звертають увагу на форму, на зовнішність. Цілком слушно! Кожне культурне суспільство витворює собі певні форми, які проявляються в звичаях, в поведженні, в одязі, в мові й т. д.

Ріжні часи витворювали навіть свої ідеали такого бездоганного, що до зовнішньої форми чоловіка. І «Калос к'агата» старих греків, і лицар Середньовіччя і джентельмен нинішньої Англії — всім їм спільні елементи цієї формальної досконалості, як одної з основних вимог людини, що визначається з поміж маси собі подібних.*)

При цім одначе не вільно ніколи забувати, що формальна сторінка не вичерпувала всієї уваги даної одиниці а була лиш середником до осягнення основних завдань, які лежали в духовій творчості або в фізичному змаганню за певний ідеал. У нас без сумніву часто «недописує» форма. Такі елементарні прогріхи супроти прийнятої форми ми можемо в нашому оточенню щоденно спостерігати й під цім оглядом нам усім ще треба багато вчитися.

Зате форма, якої нам так бракує у щоденному житті проявляється у нас дуже гостро в цілком невідповідних площинах. І на цю небезпеку хочемо й ми звернути увагу.

Справа в тому, що в багатьох сучасних українських політичних групах формалізм набрав вирішального значіння, хоч би вже просто лиш тому, що форма це часто єдине, чим ці партії різняться між собою. Для цього є багато причин.

За перше сучасна політика большевиків загладила багато ріжниць поміж групами а за друге до цього спричинилися ті прояви, про які писав Р. Лісовий в статті «Суспільство і Наука» (Студентський Вістник, ч. I, сторона 7—22). Правда, автор цілком несправедливо звернув усю свою лютю проти українського націоналізму й досить поверхово приписав лиш йому формалістичну «метушню в кайданах обрядовості». Такі твердження надто однобічні й не вияснюють цілої суті речі.

Основної причини того, що сучасні політичні партії нашого еміграційного життя зійшли в значній мірі до порожньої формалістики, треба дійсно шукати в націоналістичному рухові, але цілком інакше, як це думає Р. Лісовий.

За декілька років духового змагання («Тридцять роки») український націоналізм на ЗУЗ і еміграції розгромив усі інші на-

прямки. Перемога ідеї українського націоналізму не була досягнена ні насиллям, ні терором — а глибшою правдою, переконливістю своїх тверджень і кадрами молоді, що мають глибоку віру в свої сили готові були своєю відданістю ідеї засвідчити повсякчасно чинном. Ці прикмети зробили націоналізм єдиною небезпекою, і поважним противником большевизму. Через те Москва своє вістря скеровує якраз проти «зоологічного націоналізму», націоналістичних «ухилів» і т. д. і т. д.

Інші наші політичні партії не мали що протиставити українському націоналізмові й здавали позицію за позицією, приймаючи поступово основні постулати націоналістичного табору. Але все ж ті партії не хотіли чи й не могли зробити відповідного висновку із фактичного стану, а щоб зберегти своє існування, кинулися в обійми формалізму, щоб все таки чимсь відрізнитися від націоналізму. Таким чином на перший плян виринули питання несуттєві й другорядні. Політичні партії в основному перебрали засади українського націоналізму й виписують на своїх прапорах гасла, що їх перед чверть століттям вони так жахалися або навіть і поборювали. Згадаймо хоч би гасла: Воротьба за Самостійну Соборну Українську Державу, концепція Української Національної Революції, свідомість, що без національного визволення не буде соціального і т. д.

До несуттєвих і другорядних питань мусимо зачислити в добі визвольної боротьби навіть такі, самі по собі дуже важливі питання як устрій майбутньої української держави; чи вона буде монархічна, чи соціалістична, чи яка інша про це вирішить найкраще сам нарід своєю свободною волею у власній суверенній державі. Сьогодні вистарчить устійнити якою та держава не сміє бути, щоб забезпечитися проти всякого тоталітаризму з концтаборами й переслідуваннями опозицій і нац. меншостей.

Подібно справа мається і з «ріжницями» між обома націоналістичними таборами. Основне, що їх поріжнило це не засади а безвідповідальні вистріли в найкращих представників націоналізму. Натомість видвигаются в дебатах між обома націоналістичними таборами такі формалістичні моменти, що приходить часом жахатися. Для ілюстрації згадаємо хоч би справу нашого національного прапору. З проводу ОУНБ напевно нема ні одного, хто б не носив свого часу жовто-блакитної кокарди, хоч би вже лиш тому, що в Галичині якраз уживалися жовто-блакитні фарби (на СУЗ «жовтоблакитники») загально й у Пласті й у інших організаціях. Сьогодні цю чисто формальну справу зроб-

*) Треба признати, що наш ідеал козака, як він до нині живе в народній уяві, занедбує цю зовнішню сторінку. Одначе з історичної точки погляду це не відповідає правді.

лено «засадничою». Нам доводилося навіть читати, що жовто-блакитний прапор поширювали (очевидно проти блакитно-жовтого?) на Україні німці!!!

Подібно мається і з революційним Тризубом з мечем, емблемою, що її в 1932 р. як відзнаку ОУН затвердив і уживав сам сл. пам. полк. Євген Коновалець! Сьогодні трапляються фанатичні формалісти, що зривають цю емблему з стін!

Правда з бігом часу витворилися глибші різниці між обома націоналістичними таборами. Цим різницям варто було б присвятити окрему статтю; тут лиш побіжно згадаємо різниці в концепції визвольної боротьби, в відношенню до правопорядку, в увазі що її присвячується духовим проблемам, в психічній поставі до проявів нашого життя.

Цими кількома прикладами ми зовсім не вичерпали нашої проблеми, вказали лиш на деякі абсурдальні випадки наших буднів. Ось куди дівається енергія потрібна в боротьбі проти нашого єдиного і спільного ворога!

І саме проти цієї формалістики, проти цієї затрати енергії мусять боротися спільно всі націоналісти без огляду на їх партійну приналежність, щоб оздоровити націоналістичний рух, скріпити його духово й повести до нового розквіту.

Для цього необхідно обом таборам порівнятися силами, але не в пустомельній діалектичній сварці над формальними, несуттевими питаннями а в духовій площині. В минулій війні обидва табори (як єдині українські групи) рівною мірою довели, що вони вміють боротися а коли треба то й гинути за національну справу. Тепер вони мусять до-

вести свою духову потугу, показати свій добробок у духовій площині, щоб всебічно підготуватися до грядучих подій, бо вже минула війна показала, що кожний член обох ОУН-ів мусів бути й бійцем і духовим провідником і пропагатором і т. д. В майбутній війні всього цього треба буде в ще далеко більших розмірах.

Найкраща боротьба проти формалістики, проти зводжування дебат на непотрібні й несуттєві площини це творчість і снага до духової діяльності.

Багато проблем чекає на те, щоб їх знайти, поставити й вирішити — треба лиш відкрити очі й нагострити вуха:

Найвищі бо вежі духовости ждуть
Твого зухвалого штурму
писав О. Ольжич. Треба перемагати загальний духовий маразм.

Успіх націоналізму лежить у постійній духовій активності, в безперервному напруженню, в шуканню правди, в змаганню з перешкодами, в формуванні життя. Ці прикмети мусить набути наша молодь, щоб підійти до тяжкої світоглядкової проблематики та покинути формалізм і поверхові сварки.

Те, що ідея українського націоналізму найкраща, це їй ще не дає запоруку, що вона перемаже всі перешкоди у відбудові держави, але це нас примушує напружити всі сили, щоб бути гідними цієї великої ідеї і стояти на її сторожі та бути повсякчас готовими на Чин.

Для цього потрібно не лиш фізичної вправності, але й найвищої духової потужності й моральної сили.

Сторінка початківця

ЮРІЙ ЗЛОТОСИНІЙ

ВЕСНЯНИЙ АКОРД

Хай струни заграють, ми станем в ряди
І серце в нас юне, гаряче
І кожен хто юний із нами ходи
Туди, на вершини юначе !

Дзвени наша пісне про смілих людей,
Про мускулів гнучкі пружини
Мов зорі хай блищать зіниці очей
То ж нами, вперед, на вершини!

Радіймо ж, кохаймо, долаймо труди,
В змаганні життя здобуваймо
Хто юний — той з нами, у наші ряди
То ж сміймось, про юність співаймо!

«Тільки сміливі не гинуть
Серед темряви і мли.»

О. Олесь

ВАХНЯНИН

«ПІСНЯ ВІКІНГІВ»

По морю, по морю, по сміх валах
Пливем на зміїстих, зміїстих човнах
За нами, за нами буйний вітер віє
Грізна, грізна, грізна Валькерія!

Хто вина і трунки із золота пе,
А хто в лютій січі, у січі умре
Той з Одіном вічно в Вальгалі яснє
Грізна, грізна, грізна Валькерія!

Гей, хлопці — молодці, меч гострий в руці
Промірیم всі землі, моря і краї
Страхи ми не знаєм, бо щитом нас криє
Грізна, грізна, грізна Валькерія!
Агой, Агой, Агой!*)

Переклав: Ю. ЗЛОТОСИНІЙ

*) Агой — клич моряків.

ВСЕВОЛОД РІЗДВЯНСЬКИЙ

Син завірюхи

I.

...Дроти, за ними голі, брудні стіни, тисячі худих, втомлених облич, сірі, подерті шинелі... На полях Полтавщини буйні, нескошені жита, ями — в ямах скривавлені пробиті шоломи, погорілі танки, купи незужитої амуніції.

...І звалища хат... Так «біла врага на сво території» «доблесна Червона Армія».

Ясною загравою палахкотіла на Заході київська пожежа, на сході іноді спалахували блискавиці і десь далеко гриміла кано-нада.

Воєнлікар 3-ої ранги Кам'янецький прийшов до себе на купі соломи, під великим, без однієї шиби венеціанський вікном. Пронизливий вітер гуляв по просторій залі, де на соломі один біля одного лежали поранені. Чувся стогін. Ціла зала освітлена багрянкою загравою, свист холодного, пронизливого вітру, стогін і крики здавалися жахливим фантомом, витвором хворої уяви.

Так це дійсно був шпиталь військово-полонених в одній місцевості на Полтавщині, осінню 1941 р.

Кам'янецький хотів повернутися, щоб щільніше загорнутися в соломі, але відчув гострий біль у руці, що була двічі прострілена і знову втратив притомність. Крізь заруття він чув тиху, далеку мелодію, що лилася мов води струмка, як спів соловейка; то знов акорди її могутніли, підносилися під жмари, ревіли як хвилі моря між прибережних скель...

...Наче в хмарах впливали перед ним спогади... Ось сидить за фортеп'яном його п'ятилітній син і непевними м'якими пальчиками торкає клавіші в перший раз. Ось він деклямує казку про те, як «Комар Комарович Довгий Ніс прогнав зі свого болота Ведмедя Михайловича Куций Хвіст» — і легка усмішка перебігає устами Кам'янецького. Його син найкращий учень своєї класи, передовий її організатор, ось він сидить за фортеп'яном і — Кам'янецький приходить до себе — грає ту саму Бетговеніву мелодію, що несеться з ясноосвітленого будинка командатури табору. Вона пориває душу, неначе кличе її далеко в простори, в безвість безконечності. І доктор пригадує далі, пригадує, як в снігах далекої Фінляндії невимовне, пістичне почуття охоплювало його душу, коли шпулі і магнети полевого радіоприймача приносили з етеру цю чарівну мелодію.

...Стихли стріли в снігах і болотах Фінляндії і він знову повернувся додому, а син його, що вже встиг вирости й змінитися зустріч його тою самою мелодією.

Тиха лабораторія Університету, в якій він викладав бактеріологію, шумна аудито-

рія, повна юних студентських облич...

...І раптом знову війна. Тисячі кривавих ран, десятки тисяч бездушних тіл, поїзди спущені під укіс, літаки, бомби, свист куль — все змішалось в жахливім, смертельнім акорді...

В радіо перервали передачу концерту й почали передавати подробиці німецької «блискавичної війни на сході».

II.

Через десять днів після того, Ольга, дружина Кам'янецького відшукала його й оформила його звільнення з полону. Але тяжкий, висипний тиф здолав і прикував його до ліжка цивільної вже лікарні. Надходила криза...

Тимчасом до німецької командатури було донесено, що дружина Кам'янецького — жидівка й советська агентка, а лікар, який лікував хворого Кам'янецького не хотів дати йому необхідного застрика. Так діяла в німецькому апараті большевицька агентура. В останній хвилині притомності доктор благав Ольгу, щоб ішла назад рятувати дітей — сина Романа і доню Галину. Коли його очі потускніли — поцілувала його в холонуче чоло, дала санітарові останній золотий годинник. «Поховайте», — сказала по-християнськи... далі не могла — сльози давили горло, застиляли світ. По вулицях від дому до дому ходило ґештапо й за кимось уперто шукало. Задвірками вийшла в поле. Вітер сумно шумів житами, розвівав волосся. Ішла до Києва рятувати від голодної смерті своїх дітей.

III.

Коли мати прийшла до дому й сповістила, що батько не живе, Ромко плакав в останнє в своєму житті. Мама все згадувала той момент, коли він, одинадцятирічний хлопчина взяв у руки велетенську сокиру і мовив: «Мамо, я йду Тобі допомагати!» Від тоді Ромко Кам'янецький з затиснутими устами, в подертій спецовці пройшов слюсарський цех великого збройного заводу, ґаражі де він великою гумовою кишкою обмивав авта, хлібозавод і велетенську централю ворожого управління зернової промисловости, до він був на посилках.

А по вечорах він відкривав велику книжну шафу свого батька і при каганці вивчав чужі мови. А рояль за який сісти не ставало часу, забутий стояв у куті. Серед стукоту молотків і виття електромоторів наче метеор, що прорізує ясным блеском темряву ночі до рук Ромка попала мала листівка ОУН, яка сказала йому те, що він підсвідомо відчував але до чого, сам не міг дійти: «Твоя Батьківщина в ярмі і Ти доти не зможеш бути щасливим, доки вона вся від Дону до Карпат не буде вільною!»

IV.

Чутка про те що др. Кам'янецький живе довго непокоїла його родину і друзів. Але ніхто і не надавав їй значення, надто неймовірною здавалася вона при тих обставинах. Але це все ж таки була правда. Річ у тім, що в церковці, перед масовими похоронами умерлих від голоду і тифу при переписуванні бракувало одного тіла. Але вирішили, що це була помилка і розслідувань вести не стали. В ту ніч др. Кам'янецький прийшов до себе в церковці. Він не міг нічого пригадати, зрозумів тільки що знаходиться в якійсь жахливій ситуації, вийшов в поле через відкриті двері церковці. Був в одній білизні, холод пронизував його до самих костей, не далекий ліс здавався натовпом страхіть. Кинувся бігти, пробіг триста метрів, впав знеможений і втратив притомність. Ранком знайшли його втікачі з полону — партизани, відігріли, вбрали і незадовго він був з ними — сибіряками, що тут чулися як на чужині і не мали куди піти, хіба до лісу.

І він йшов крізь болота й ліси, ховався по балках, пускав під укіс поїзди з тими, хто відібрав йому все, радість життя, близьких, навіть його власне я, бо він не міг пригадати свого минулого, і так і лишився між партизанами, з невідомим ім'ям і минулим. Тільки часом силився щось пригадати, тоді був самотній і нелюдимий.

... Надходив фронт і одного дня партизани получилися з регулярно Ч. А. Він пройшов крізь Київ, через руїни Хрещатика, повз пам'ятник Богдана, але ніщо вже не тривожило його душі; він рядовий вояк Ч. А. з невідомим минулим навіть для себе самого.

Бог, Дністер, Букарешт, Будапешт, Відень і врешті лихо — в останнім бою великий осколок шрапнелі ранив його обличчя, набік скручений ніс, витікає праве око... викривлений рот... страшний, нелюдський вигляд... Операцію проводив добрий німецький хірург, вона вдалася і Іваненко, як було написано в його новім воєннім білеті залишився живий. Біле як сніг волосся, рука підвішена до плеча, жахливе зруйноване обличчя, згорблена постать старця — так виглядав тепер колишній доцент університету, колишній Володимир Кам'янецький. Йому як воєнному ветеранові дали пенсію і місце сторожа державної опери в Києві.

V.

Надходив фронт. Мати Ромка вирішила йти на захід — хай мовляв діти не бачуть того раю у нас, може далеко, навіть за океаном судилося їм бачити кращі дні. А Ромко вже розгортав карту а його очі горіли жадобою пізнати далекі світи.

Він часто згадував — ось ніби зараз в перспективу біжать каштани великої Володимирської, а маєстатична, горда постать гетьмана Богдана зникає в їх центрі. Авто ро-

бить закрут — він зник... може назавжди — думав тоді Роман.

Прощай Україно! Ось він старий золотий верхній Київ на горах, зникає в перспективі залізниці... Плачуть жінки а в Ромка стиснулись кулаки і він присягнув собі побачити цей Київ ще раз, але не таким, подоланим, але гордим, прекрасним містом вічної весни сердець, пишним, престольним містом українського Державного Храму.

Минали краї, як на екрані змінювалися пейзажі. Привітай Баваріє знедолених, що шукають правди на землі!

Свистом і глумом зустріла двох «росіян» німецька гімназія. Але пройшов час і Ромко з товаришом ходили між юрбою, що кричала їм: «Браво Українер, — хай живе Україна!» А «шлегери» (забіяки) з німецької гімназії не носили своїх носів так високо як тепер, скоштувавши українських кулаків.

VI.

Деякі тижнів після приходу американської армії Ромко вернувся з прогульки в Альпах. Було літо, чисте альпійське повітря напувало тіло солодкою снагою, безліч квітів з усіх сторін кликали жити, любити, летіти на крилах весняних поривів, а вершини Альп вкриті вічним, блискучим снігом манили до себе чарами, які зрозуміли тільки орлам і молодим людям. Але страшну, незрозумілу картину побачив Ромко в своєму таборі. Повний безпорядок, вибиті вікна, меблі валялися поміж бльоками. Німець що жив недалеко сказав йому, що насильна репатріація, переведена окупаційною владою вчора забрала всіх від малого до великого і порадив йому якнайскорше втікати, бо й йому загрожує та сама участь.

VII.

Ромко сидів за столом за яким сиділо 16 подібних до нього. Це були ті, що вирішили своєю кров'ю, своїм життям осв'ятити ідею боротьби за укр. Державність, вони йшли реалізувати своє політичне «вірую» — Програму ОУН.

«Це — сказав провідник, показуючи на карті Київ — мета наших стремлень. Тут — продовжував він, показуючи на схрещення двох річок на чеському кордоні — перейдемо перший кордон. Застави в порозумінню з нами. Доведеться йти в брід, далі лісом до землянки, де будуть чекати свої. В дорогу друзі, помолімося!»

VIII.

Листівки, випущені невідомо звідки ходили з рук до рук і закликали до спротиву окупантові. В трамваях, на станціях ново збудованого метро, біля пошт і залізничних двірців крутилися невідомі типи в капелюхах, з піднятими ковнірами. Новозбудований міст через Дніпро злетів у повітря дві хви-

лини передтим як ним мав переїхати шеф К. О. В. О (Київської Особливої Військової Округи) — ген. полк. Брадовреєв. Люди шепотіли не знаючи що сталося і говорили, що незвичайної спритності організація заміряє перевести державний переворот. На вулицях що спорожніли, стало тихо, тільки іноді кований чобіт окупанта тривожив загальний спокій.

IX.

Різними шляхами 13 з 16 пробилось в Київ. Важко описати що пережив Ромко, зупинившись перед будинком де провів дитинство. Сльози радості просились на очі, серце здавалось хотіло вискочити з грудей. Ні одного знайомого обличчя, тільки будинок лишився все такий же, лиш трохи похилився на бік і виглядав ще більшим бідолохом. Чийсь голос, в якому здавалось була знайома нотка наспівував за плечима Ромка «Здрастуй моя Мурка, здрастуй дорога». Ромко обернувся... О, демоне пекельного дна! Аркан шеф шпани в якій Ромко був 6 років тому, в обідраній спецовці, з бичком у роті вів подругу Ромкового дитинства — Стеллу, дочку польського інженера гірняка, що його ще в 34 році розстріляли за «шпигунство в користь Польщі». Ромко з жахливим зусиллям волі змусив себе відвернутись в другий бік, зникнути в натовні.

X.

Їх 12-ох (7 місцевих) о півночі застукало МВД в канцелярії ботанічного саду. На заклик «руки в гору» Ромко вихопив з кишені дві пістолі, відскочив на бік, кинувся в двері. Кулі випущені МВД-истами пробили шиби оранжереї. Ромко ногою збив з ніг МВД-иста, що заступав йому дорогу, дістав прикладом у ліве рам'я але вирвався в темряву ночі. Чотирьом Ромковим товаришам вдалося вислизнути. Перелізли через огорожу, побігли вулицями в напрямку Дніпра. «Стой, стой!» — кричало за ними. Рослий МВД-ист заступив дорогу, але Ромко заспокоїв його рукояттю своєї пістолі. Кулеметна черга підкосила всіх товаришів. Ромко підсвідомо впав на брук, потім покотився на бік, підповз до якоїсь брами, пройшов на двір, переліз через паркан, перебіг через два подвір'я, вийшов на вулицю. Перед ним, у світлі місяця зарисовувались контури дива сучасної архітектури — нової державної опери. Здалека долітав стукіт кованих чобіт. В подвір'ї, через яке пройшов Роман була метушня, гавкали собаки. По вікнах будинків

засвічувалися вогні, не одна бабуса по старій звичці кланялася тоді образам і молилася, щоб все прийняло щасливий кінець, а люди тривожно чекали на щось велике і думали: ось-ось буде початок кінця.

Ставало небезпечно. От-от засвітяться світла в вікнах протилежного дому і тоді його притулену до стіни постать буде видно як на долоні. По подвір'ях назад небезпечно і Ромко як легка тінь майнув до опери. Через вікно туалетної кімнати пройшов на сцену. Чорний, зловіщий рояль виблискував на світлі місяця. Ромко підійшов до вікна — всюди, скільки сягало око снувало МВД, люди що осмілилися і поволи виходили з хат вчинили метушню і гамір.

Ромко задумався і підійшов до рояля. Підняв покришку, підсунув стілець. Певними ніби не мав 10-літньої перерви в грі руками торкнув клавіші. Звуки заплакали, загреміли як громи Божого гніву, це був біль душі, що втратила все: любов, Батьківщину, родину... Заля зникла з Ромкових очей, він не помітив, як в ній спалахнуло світло, як знеможений, зморщений старець повільно сховався з висоти гвинтовими сходами на сцену. Ромко летів на хмарах у вічність, у пізнання незбагнених тайн людської душі. Мелодія трясла будинком, натовп, що вже цілком струсив страх після пострілів і прагнув сенсацій піднісши голови до гори стояв перед входом. В уяві Ромка з чарівним блиском сходило сонце, хмари підтримувані сурмами янголів греміли, дзвеніли, співали ту саму мелодію, що її грав він.

І сторож Іваненко, ні! Доцент Володимир Кам'янецький пригадав все і простягаючи руки повільно наближався до Ромка. А Ромко грав. Стукіт кованих чобіт за його плечима навіть не дійшов до його свідомості. Він скінчив грати... Ніщо не порушилося зачароване музикою. Пройшло кілька хвилин напруженої тиші. Ромко обернувся: ряд багнетів здавалось віддавав честь майстрові. Без слова протягнув сильні, загорілі руки. Кайдани, вічний символ неволі лягли на них. Вихід був вільний, по боках стояло МВД а за їх плечима мовчазний натовп. Ромко глянув на людей і повільним, певним кроком пішов до виходу. Багнети ішли за ним. Якийсь, незнаний кволий старець побіг слідом за ними, плакав, лепетав щось незрозуміле. Підбіг до Ромка, той знизав плечима і пішов до виходу. Старий упав на коліна лепечучи: «Мій син! Мій син!» Чотири МВД-исти підвели його і повели в інший бік.

Зорі співали невмірушу мелодію Бетговена.

«Хай кожний, хто хоче бачити Україну вільною, дасть свій творчий вклад у збірні зусилля Нації, в свідомості, що перш за все наша духовна сила, жертвенність і національно-політична зрілість заважать на дальшому розвитку подій, що грядуть!»

Андрій Мельник

ЮРІЙ ЗЛОТОСИНІЙ

У к р а ї н і

Зникніть окови і ґрати
Бастіонів, залізних твердинь
Час майбутнє настав будувати,
То ж недоліки спадщини скинь.

На грані двох, ворожих світів
Повстане наш, новітній світ
Порядку й права на сторозі
Стальний, блискучий моноліт.

Хай Твої милозвучні слова,
Мово рідна, мов струни бреньть
Хай зростає й міцніє нова
Будівничих і воїнів рать.

О музо чиста, чар натхнення
Співцям краси і правди дай
Нехай цвіте в благословенні,
Наш гордий і прекрасний край.

Вже розсвіло... Розвіявсь дим,
Пожежі іскри погасають...
То ж хай під прапором Твоїм
Троянди волі процвітають!

М. КОВАЛЕНКО

Пластовий конгрес 1948 р.

(Вражіння учасника)

I.

Пластовий Конгрес, що відбувся при кінці березня цього року в Ашафенбурзі належить до одних із важливіших подій нашого еміграційного життя, тому доцільно поінформувати наших читачів докладніше про нього.

Пластовий Конгрес відбувся на закінчення 35-літнього ювілею Українського Пластового Уладу і ним закінчується етап 35-літньої діяльності Пласту. Однак ціль Конгресу на цьому не вичерпана. Він мусів дати напрямні дальшої діяльності Пласту, беручи під увагу ті обставини, в яких доведеться працю продовжувати.

Чи досягнув свою ціль Конгрес? Це питання лишаємо для наших читачів без відповіді. Хай кожний з них виробить собі сам відповідь на нього, запізнавшись з інформаціями про Конгрес.

В програму Конгресу входили такі основні доповіді:

- а) «Пройдений Шлях» — виголосив Сірий Лев, Верховний Пластун;
- б) «До великої мети» — виголосив др. Янів Володимир;
- в) «Наше довкілля під час мандрівки» — виголосив інж. Е. Кульчицький;
- г) «Виряд у мандрівку» — збірна тема — виголосили: інж. Я. Гладкий, інж. А. Мілянчик, др. Ю. Старосольський;
- д) «Найближчі перспективи нашої мандрівки» — виголосив мгр. Рак Ярослав;
- е) «Наказ перед вимаршом» — виголосив др. Фіголь.

Наведена програма може викликає в читача зразу переконання, що це був Конгрес досвідчених життєв виховників, що замкнулися в 4-стінах і не бачучи реального життя, вирішували гарні теоретичні заложення. Треба однак призначити організаторам Конгресу, що вони зуміли організувати на правду Пла-

стовий Конгрес. Мимо звязаності 4-ох стін, учасники відчували все пластову атмосферу, що дозволяла їм вести себе як при гутірці пластовій біля ватри, чи на мандрах при нагоді яких обговорюється важливі справи. Вміла декорація залі, емблеми, гасла, а головне вміле пластове ведення Конгресу спричинились в великій мірі до успішного переведення його.

Мимо обмеженого часу, учасники мали змогу на відпруження оглянути пластову виставку, чи взяти участь в товариській зустрічі учасників Конгресу.

Конгрес відкрив Сірий Лев — проф. Северин Левицький, та передав ділове ведення Конгресу Голові Головної Пластової Старшини — др. Атанасові Фіголеві.

II.

На марґінесі першого та другого дня Конгресу треба замітити такі моменти:

1. доповідь Сірого Лева та др. Янова-Янкеля;
2. зацікавлення Конгресом укр. громадських та політичних чинників;
3. пластова ориґінальність при відкритті Конгресу.

Ад 1. Сірий Лев в своїй доповіді зясував вичерпно минуле українського Пласту, узгяднивши при тому всі ті впливи з-зовні, які впливали на розвиток пластового руху. В своїй доповіді, він вказує на те, що Пласт повстав як спонтанний вияв на українському ґрунті, як пекуча потреба позитивного реагування на той негативний стан, в якому знаходилась тоді українська суспільність, а молодь зокрема. Беручи це за основу повстання українського Пласту, ми легко можемо зрозуміти, що було моральним поштовхом масового включення укр. пластунів в ряди УСС, УГА в часі першої світової війни, та чому так близько стояли українські пластуни до нашого революційного підпілля на ЗУЗ за ча-

сів польської, большевицької та німецької окупації.

«Пластун, вірний Богові і Україні!» — один із головних обов'язків пластуна, який дає нам доказ на те, що така поведінка пластунів не була випадковою, тільки консеквентною послідовністю пластового виховання. Цим можна пояснити близькість Пласту на Рідних Землях до націоналістичного руху (хотай Пласт ніколи не був підчинений ані УВО ані ОУН), цим можна пояснити глибоку релігійність, яку Пласт всупереч іншим деструктивним рухам, вщеплював українській молоді, цим можна пояснити радикальне становище до ліво-комуністичних впливів серед української молоді того часу.

Таке консеквентне становище Пласту до своїх ідеологічних залогів є основною підставою того, що Пласт у різних формах проіснував впродовж 35 літ, а тепер тимбільше не стратив на своїй актуальності.

Доповідь Сірого Лева в'яжеться в дечому із доповіддю др. Янова, тому ми переходимо до дальшого обговорення останньої. Так як перша доповідь вказувала шлях історії Пласту, та закінчувалась ствердженням про те, що Пласт і на майбутнє має дані свого розвитку, так друга доповідь трактувала пластову проблему в дещо іншому аспекті. А саме: йшло про зясування пластового виховного Ідеалу в минулому та начеркнення контуру такого Ідеалу в майбутньому.

Др. Янів-Янкель зупинився над минулим провівши аналіз його плюсів і мінусів. Свої роздумування над виховним Ідеалом пласту, опирає на таких ствердженнях:

1. українцям ідеалізм є питоменною ознакою;
2. виховний ідеал мусить опиратися на традиції і поступі;
3. негативним явищем, яке треба узгляднити при обговорюванні виховного ідеалу є український індивідуалізм, що переходить дуже часто в анархізм;
4. на його місце слід плекати толеранцію, що не є резигнацією із своїх поглядів, але пошаною поглядів другого;
5. остаточний виховний ідеал викристалізується з часом, шляхом синтез з цих тверджень впливає і його становище до нашого пластового виховного, що заторкало проблему людини 30-их років.

Др. Янів доказує, що тип молодого, активного, вольового українця 30-их років, що був ідеалом тодішньої молоді не заслуговує на таке безкритичне паплюження, як його допускаються наші еміграційні чинники, під впливом подуву «західних вітрів в 45 р.». Тип українця 30-их років був вислідом тих внутрішніх та зовнішніх обставин в яких знайшлася українська молодь ЗУЗ. Чи можна думати, що на примірі УСС-ів, СС-ів Ко-

новальця-Мельника, УГА-Вітовського УВО, мала виростати «золота молодь». Ні! Українська молодь не піддалася тискові польської адміністрації, яка штовхала її на шлях «золотої молоді», але пішла слідом недавньої традиції та шляхом поступу. Живі свідки подій минулого були дороговказами на майбутнє. Але чи та молодь без помилок? Без сумніву, що ні, бо вона не була б молоддю. Жодна нація не має доброї молоді, яка не робить помилок. Молодь без помилок, це запорука нездарности в старшому віці. Одначе, коли йде про помилки молоді 30-их років, то тут ще є вина проблеми «батьків і дітей». Покоління батьків, що створили міт для молоді не зуміло вдержати в руках керми над нею, бо зійшло із свого шляху. І деякі із того покоління тепер бояться признатись до того і накидаються лайливо на молодь. Це не вихід із ситуації, а недобачування помилок, творення основ до того, щоб помилки 30-их років повторилися в 50-их, чи 60-их роках.

Для усунення тих помилок, що мала молодь 30-их років що підсичувані деяким допровадили до громадської та політичної аморальності, братовбивств, партійної загумінкованости — др. Янів видвигає концепцію толеранції. Здорова толеранція зуміє наладнати ті помилки а не «м'якохребетність» та «перемальовування рукавичок» під подувом чужих вітрів.

Заторкаючи сьогоднішню еміграційну дійсність др. Янів кидає кличі: «ми не емігранти — ми емісари», та як лік перед де-націоналізацією: «не там моя батьківщина, де мені добре, але скрізь для Батьківщини».

Ад 2. На Конгресі було присутніх біля 400 осіб. В тому числі дуже багато старшого громадянства. В дискусіях брали участь ген. Петрів, проф. Ветухів, п. Івченко, проф. Рудницький. Крім того від всіх важливіших політичних осередків були привіти. Був відчитаний привіт від полк. А. Мельника, през. Лівичького, а С. Бандера підписався навіть як пластун.

Все це вказує на велике зацікавлення старшого громадянства проблемою виховання молоді та дає надії, що старше громадянство не лише на словах, але й на ділі приступить до праці та тому відтинку.

Ад 3. Відбігаючи від теми хочемо підреслити один факт, який мав місце на пластовому Конгресі. Продемонстровано в часі відкриття фільм із пластового життя. Мимо його технічних недомогань, він все ж таки є дуже позитивним засобом в нашому інформуванні чужинців. Ця спроба на пластовому відтинку повинна дати поштовх до пророблювання дальших кроків в тому напрямі, в напрямку модернізації наших засобів пропаганди.

III.

Слідуючі дні Конгресу заторкали цілий ряд проблем з пластового життя, однак тому, що неможливо є їх всіх списати зупинимось тільки над деякими:

1. Реферат Є. Кульчицького і дискусія над ним.
2. Реферат А. Мілянчи́ча і Я. Рака.
3. Закриття Конгресу.

Ад 1. Доповідь інж. Є. Кульчицького-Приблуди заторкнула дуже широку проблематику. Відносини Пласту до середовища в якому він знаходиться. Заторкаючи ділянку за ділянкою інж. Є. Кульчицький вичерпав свою доповідь. Однак ряд справ вимагали ще детальнішого обговорення тих справ, тому розгорнулася дискусія над деякими справами.

Хочемо тут висвітлити думки дискусантів відносно справи «Пласт і політика» (ст. пл. Плавюк, ст. пл. Маркус), та проблеми «Пласт і молодь СУЗ».

Коли йде про «Пласт і політика», то тут можна було обсервувати яке становище заняли до тої проблеми сторонники ОУН та ОУН СБ. Коли трактувати виступ ст. пл. Плавюка як «мельниківця» то він зводився до таких стверджень:

1. Пласт на еміграції на відтинку зовнішньої політики мусить бути формацією політичною. Його обов'язком є вести українську політику, пластовими методами на скавтовому форумі.

2. Пласт на еміграції на внутрішньо-політичному відтинку мусить бути організацією виховною. Як такого, треба розділяти становище до внутрішньо-політичного життя пластового новачтва і юнацтва з одної сторони, а ст. пластуна і пластового сеньорату із другої сторони.

Коли йде про новачтво та юнацтво воно мусить бути залишене поза рямцями політично-партійних формацій, бо воно переживає етап виховання в такій стадії, що ще абсолютно не є приготовлене до сприймання справ партійно-політичного характеру. Натомість старше пластуноство і сеньорат, яке має нахил до політичного життя повинно активно включитися в процес нашого політичного життя.

Ст. пл. Маркус в противенство до думок вище наведених в дискусії поставив домагання, щоб Пласт став:

1. більш мілітаристичний.
2. антимарксистівський,
3. націоналістичний.

Дискусія, яка зив'язалась над його виступом виявила, що тут йдеться про такі справи, які (по думці ст. пл. Маркуса) Пласт ніколи не зможе розв'язати. Ані мілітаристичним, антимарксистівським, націоналістичним в розумінні М. В. Пласт не був, не є і не мо-

же бути. Йдеться про те, що М. В. звертає увагу на форму, не дивлячись на зміст. Те що за форму ми можемо заплатити змістом М. В. не обходить.

В багатьох дискусантів впливало питання про становище Пласту до молоді з СУЗ. В бігу дискусії викристалізувалась остаточна думка:

«Пласт в своїх заложеннях є соборницькою формацією. Організаційне включення молоді із СУЗ проходить успішно, але вони і мусять остати органічним. Пласт мусить приготувитись до того, щоб ідеї Пласту в момент повороту на Рідні Землі були до сприйняття як на СУЗ так і на ЗУЗ, як на Закарпатті так і на інших українських землях.»

Ад 2. Реферат А. Мілянчи́ча є замітний тим, що він у господарській площині хоче дати підбудову тезі про те, що ми не емігранти а емісари. Проблема дуже цікава, над якою в нас мало хто працював. Думки реферату прямували до того, щоб молодь пластову вирощувати в дусі господарности та унапрямувати її під кутом творення сильної господарської бази, на яку могла б опертись всяка українська акція за кордоном. Свої позитивні думки він однак нещасливо сформулював: «Ми мусимо на чужині обрости мохом», що дало претекст мгр. Ракові гостро реагувати проти такого твердження. Коли дивитись на ту справу з точки зору реферату мгр. Рака, а саме проблеми двох батьківщин, та взагалі загрози денационалізації, та асиміляції між чужинцями, то він має рацію, однак в господарському аспекті має рацію А. Мілянчи́ч.

Заторкаючи проблеми «найблищих перспектив» мгр. Рак подає ряд цікавих заміток відносно того, як улаштувати далі пластове життя на дальшій мандрівці. Однак як із доповіді так і з дискусії ясно випливає, що Пласт не є здецидований остати на все на еміграції, чи пак закордоном, тільки трактує теперішній етап, як етап перехідний. Етап в якому мусить все тямити про відносини на Рідних Землях, щоб повернути на них не як чужинці, а як пластуни-українці!

Всі ті справи найшли живе відзеркалення в кінцевому слові до. Фіголя. Роблячи підсумки він підкреснув ряд важливих моментів, що були на Конгресі, однак до найважливіших на нашу думку слід зачислити:

1. Конгрес не закінчив свої праці, тільки зачеркнув ряд проблем, які треба ґрунтовно опрацювати (це запорука, що пластова діяльність в дальшому буде конструктивна та пласнова).

2. Ствердження, що Пласт впродовж історії своєї все гідно ніс прапори молоді української, та що на майбутнє з наміченого шляху не пройде. Символами дальшої мандрівки

Пласту є не Статуя Свободи американського народу, але Софія і Юр і туди шляхи Великої Пластової Мандрівки.

* * *

Декілька інформацій про пластовий Конгрес. Всього не можна подати. Однак треба підкреслити ще один момент. На пластовому Конгресі зібралось цілий ряд старших громадян з Пласту і поза нього, які своїми по-

глядами на проблеми молді виказали, що вони їх розуміють, та що вони можуть їх розв'язувати. Це для нас молодих мусить бути показником того, що ми рівночасно з нашою інтенсивною працею над собою, маємо в українському громадянстві середовище людей яким ми не чужі, з якими ми все знайдемо спільну мову. Це запорука і пересторога, щоб ми не робили тих помилок, які були в минулому — не починали історії від себе.

Вишкіл спадунів

Коли донебудь говорять про вишкіл спадунів, там майже завжди паде питання: «Чи всі летуни переходять такий вишкіл?» — Ні, залози розвідчих, боєвих і ловецьких літаків його не переходять, його переходять лише т. зв. «десантні війська». На цьому у більшості випадків розмова не кінчається, навпаки питання йде за питанням. «Що таке десантні війська?», «До чого їх застосовується?», «Чому мусить спадун переходити вишкіл?», «Чи всі спадун найперше стрибають з вежі?» і т. д.

Тут стисло постараємось дати на ці пи-

тання відповіді поясненням школи і роду вишколу спадунів.

Десантні війська, це війська, які зістрибують з літаків з легкопадами, спадають до землі, приземлюються і збираються, щоб виконати якоесь тактичне завдання. Такий відділ можна за допомогою літаків висадити за спиною противника, в його бічній фланзі або далеко перед своїми власними передовими лініями і там застосувати. Він може отже служити для творення т. зв. «мішків» — оточення і відрізування противника. Літак поборює великі віддалі як також природні й штучні перешкоди в найкоротшому часі й переносить війська дуже скоро й звичайно несподівано на означене місце. Там останню

«Всією напругою волі, духа і м'язів бережіть єдність ОУН, побільшуйте її боєву силу, будьте готові на мій наказ! Цим здобудете своє право, яке дає вам Бог, виконаєте наказ, що його ми прийняли від Нації!»

А. Мельник

перешкоду-висоту усуває легкопад. Він, легкопад — кінь сучасних спадунів зносить во-
 яка з висоти від якої кругом іде голова швидко
 й певно на місце бою. Тут розлучається
 спадун зі своїм «конем з шовку», так само
 як вояк кіннотного відділу, пішки йде до
 бою. Якби літаки могли всюди сідати й ви-
 саджувати війська — не потрібно було б лег-
 копадів. Але зниження й спуск на землю
 звичайно можливий лише в деяких випад-
 ках, отже дорога від літака до землі мусить
 бути зроблена за допомогою легкопада.

Так вишколюються майбутні
спадуні.

Якщо легкопад і допомагає спадунам
 тільки короткий час польоту до землі, все ж
 таки він надає десантним військам свого
 символу, надає їм своєрідний характер, ле-
 тіти літаком на противника, гойдатися під
 відкритим парасолом легкопаду й опісля, як
 наземні війська виконувати складні боеві й
 тактичні завдання — такі особливості цих
 модерних військ.

Вишкіл спадуну поділяється на вишкіл
 сухопутного вояка і вишкіл спадуну. Остан-
 ній поділяється на ґрунтовний вишкіл у де-
 сантній школі й ґуртовий вишкіл вже у де-
 сантній частині.

«Чому ґрунтовний вишкіл у десантній
 частині?» Службу десантних військ не мож-
 на порівнювати до рятувального скоку водія
 літака, коли сталася повітряна катастрофа.
 Хто рятується за допомогою легкопада му-
 сить зрештою тільки знати, що він має роби-
 ти на випадок найвищої небезпеки, спадун
 однак мусить легкопад й його застосування
 якнайточніше знати й опанувати. Для нього
 легкопад не є рятівничим засобом — тільки
 середником для виконання особливих зав-
 дань. Короткою але багатогранною та охоп-
 лючою є програма основного спадунського
 вишколу.

Вивчення легкопада до найточнішого знан-
 ня всіх частин апарата, їх призначень і за-
 стосування є передумовою до дальшого ви-
 школу. Учень напочатку дістає «свій» легко-
 пад, який має плекати, пильнувати і завжди

сам пакувати до наступних вправ. Багато тру-
 ду й часу йде на вивчення пакування легко-
 паду. Кожний легкопад, все одно якого зраз-
 ка до стрибка мусить бути складений з пе-
 дантичною акуратністю, тоді він швидко й
 певно буде розвиватися.

Учень вчиться далі теоретично поводжен-
 ня з легкопадом під час стрибка, передусім
 процес відкривання, спадання й швидкості
 падіння, які при тій виступають, приземлен-
 ня й поводження з легкопадом після при-
 землення, при незначному або сильнішому
 вітрі. Образи, моделі й фільми — цінні по-
 мічники при такому навчанні.

Побічно дістає учень-спадун відомості про
 літак і про летунство взагалі. Вибрані ділян-
 ки зі знання літаків, моторів, метеорології,
 навігації, картографії й фотографії — дають
 йому розуміння про літак, який його з його
 легкопадом принесе на місце бою і з яким він
 і залишиться так пов'язаний. Зараз же на
 початку вишколу починається також вишкіл
 тілесний, який займає багато місця й часу й
 служить спеціальній цілі.

Під час приземлення до спадуну присто-
 совується вимоги, які не є незначними й не-
 додержання яких може легко привести до
 поранень, якщо спадун не навчився до цих
 вимог відповідно dostosовуватися. При нор-
 мальних умовах швидкість падіння легко-
 пада виносить 5—6 м.сек., але при змінах ат-
 мосферичних умов вона може змінитися й
 доходити до 8 м.сек. До цього досить значно-
 го руху додається часто поземний рух, який
 спричиняє вітер а до того не маловажне та-

Стрибок: один за другим вискакують спадуні
з літака, і летять в синю глибину, аж...

кож коливання. Отже, спадун мусить бути
 вишколений так, щоб був у змозі вийти з
 такої складної ситуації. Вже сам вибір моло-
 дого спадуну й попередній лікарський огляд
 узгляднює тілесну здатність кандидата.

Під час коли при рятункових стрибках
 високий відсоток летунів, що змушені до ско-
 ку раяться, цього не (може) сміє статися ззи
 спадуну. Хто робить рятунковий стрибок
 може при легкому ушкодженні ноги говори-

...поки парашут не розвинується і спадун не нічне нормально опадати в низ.

ти про дуже успішне приземлення, спадун же потребує свого тіла цілого й не ушкодженого для завдань, які він має перед собою на землі, як вояк.

Ще перед кінцем тілесного школення учень вивчає окремі процеси падіння на вибагливо придуманих спеціальних тренувальних парашутах. При цих вправах на перше місце висувається тілесне вироблення. При приземленні особливо грають роль ці вправи, коли треба зредувати два — до — і поземий рухи, і цим запобігти пораненням. Цей момент виробляється доти, аж стане для спадуну абсолютною звичкою.

Тому, що легкопад вже при середній швидкості вітру може тягнути спадуну по землі і якщо учень не зуміє енергійними рухами привернути легкопад до порядку, цей може причинити йому значну шкоду. Щоби забрати легкопадові його силу спадун біжить у напрямі вітру, через що легкопад паде і спадун може спокійно відложити опоясання.

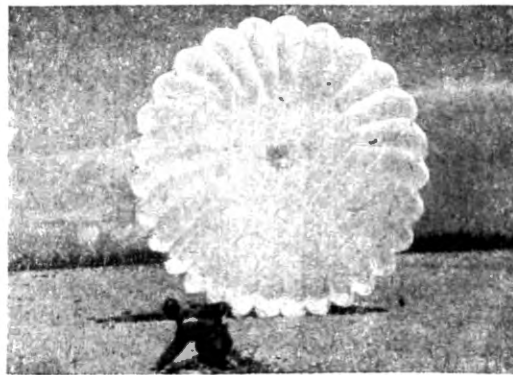
Врешті надходить великий день, коли то учень робить свій «перший стрибок». Виклади й вправи ознайомили його з усіма подробицями так, що вже навіть з самим стрибком він добре знайомий. Найкраще вивчати стрибок, як це робили в німецьких школах, не з вежі, а безпосередно з літака. Тепер підемо на

Спадун щасливо приземлився але ще...

місце старту спадунів і переживемо з ними перший стрибок.

Біля готового до старту літака вишикувались учні і учителі в спеціальних убраннях, зі спакованими легкопадами за плечима. Учитель перевіряє костюми, опоясання легкопаду й востаннє підкреслює найголовніші моменти спаду. На обличчях учнів вираз напруженого очікування. Коротке «струнко»! До звіту на право глянь! — і учитель зголошує учнів готових до занять, провідникові десантної групи. Тоді: прямо глянь! Ліворуч! В ряд з права до літака заходь! — і скоро ціла група зникла за дверима транспортного літака. Останній заходить учитель, стартова хоругва описує півколо і йде вгору, водій дає повний газ і літак стартує. Учитель підноситься зі стільця, демонструє учням приготування до скоку і підходить до дверцят. Він перший стрибає, показуючи учням поправ-

Перешкоджає йому розвинутий парашут, який він...

ний стрибок, підчас коли його помічники слідкують за правильністю приготувань і скоку кожного учня зокрема. В міжчасі наближується літак до місця скоку, коротенький гудок сигнального ріжка — і в бездоганній формі падає учитель в глибину, підчас коли літак легким закрутом облітає місце скоку.

Учні бачать інструктора, як він легко хитаючись під великим білим парасолем летить до землі. Знову літак наближається до місця.

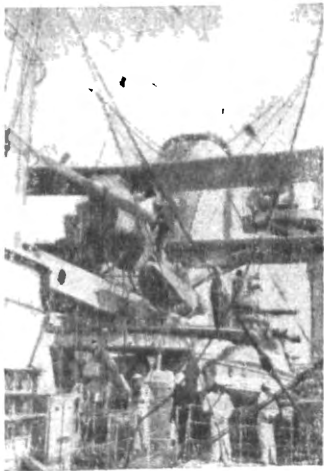
Команда помічника — перший учень приготуватись! перериває думки всіх. Перший готується і приступає до дверцят. Помічник інструктора слідкує за кожним рухом учня, але учень звичайно не робить помилок. Вже знову місце спаду майже вертикально під літаком. Знов ріжок — і перший учень стрибає. По короткій миті падіння він відчуває якусь силу, що його в повітрі стримує. Звичайно це навіть не доходить до свідомості падаючого. Цей «удар» свідчить, що легкопад розвився і перетворює досить рвучко падіння тіла в повільний спуск до землі. Тепер учень висить під розвиненим легкопадом,

легко коливається сюди й туди й крутиться довкола власної осі. Тільки легенький шепіт повітря, що проходить через верхній

Скоро й справно скидає із себе, пускає його вільно, і біжить в напрямку вітру, щоб зменшити тиск вітру на парашут.

отвір перериває тишу. Внизу на полі висадки стоять провідник групи та інструктор. Вони знають, що учень ще не зник і не може добре оцінити «висоти», щоб швидкості падіння. З великим рупором стоїть службовий готовий, якщо треба встригнути з допо-

Це морський розвідувальний літак готовий до старту з крейсера через катапультування.

могою. Наш перший учень, ще досить високо, але він вже робить оборот в бік вітру (щоб запобігти його наслідкам під час приземлення). Це ще не на часі й службовий прикладає рупор до уст і кричить:

«Спокійно висіти, ще є час!» Коротку мить потім лунає: «тепер крутити, добре так, ноги разом!» Особливо тримання ніг разом дуже

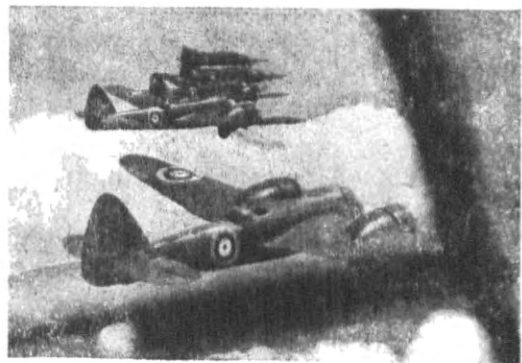
важливий момент, щоб розподілити силу зіткнення тіла з землею рівномірно на обидві ноги. Якщо ж на одну ногу стати легше, то це веде до перевантаження другої ноги, що може принести за собою ушкодження цієї останньої. Майже всі учні потребують вказівок з землі, бо момент приземлення приходить до них дуже несподівано. Під час, коли на більшій висоті вони мають почуття, що вони тільки дуже повільно наближаються до землі, недооцінюють вони швидкість падіння коротко перед приземленням і це їм звичайно є дуже несподівано раптом опинитися на землі.

Тепер приземлюється наш учень і біжить в напрямку вітру, так що наповнений повітрям легкопад раптом тратить повітря, яке його напинало і падає. Тоді від скидає опоясання, складає легкопад до пачки, яку подає йому помічник і йде до провідника, якому зголошує: «перший скок закінчений, все в порядку!»

На рисах його обличчя помітно відпруження, його очі блищать від пережитого, в ході й рухах пізнати гордість і самовпевненість. Тепер він стоїть перед інструктором, який критикує його зіскок з літака, його поведінку в повітрі й під час приземлення. Помилки помічені при тім дають йому до уваги, але вони затемнюють почуття щастя, що він зробив значний поступ в основній вишкіль.

Так скачуть учень за учнем, аж поки ціла група не скінчить свій «перший стрибок».

Після цього першого стрибка йдуть кілька інших, з різних висот, при різній силі вітру. І врешті учень закінчує свій вишкіл і може йти до десантної частини, як спадун.

Англійські середні бомбардувальники типу Брістоль Бленгайм.

«Ми підняли зброю не для користи якоїсь або порожнього марнотравства, а єдино на оборону Батьківщини нашої, життя нашого і дітей наших. Всі народи, що живуть на світі, завжди захищали й будуть захищати вічно життя своє, волю і власність!»

Богдан Хмельницький

Надає М. БОРИС

БОРОТЬБА

Людина хотіла й хоче перемагати не тільки у змаганні плече в плече, але й у безпосередньому протиставленні сили силі, в бою чоловіка з чоловіком. Так виникла боротьба.

Вже старі єгиптяни довели це змагання до системи хватів, а греки його вдосконалили. Герої грецької мітології та Гомерових пісень залюбки борювались, намазавши собі тіла олією та посипавши дрібним піском. Дозволяли всі хопи, включно до ламання пальців. Програвав той, кого тричі кинуть на землю.

У стародавньому Римі боротьба посідала майже місце народного спорту. В глядіторських ігрищах вона відігравала важливу роль, але не мала встановлених правил. Вирішала сила або підступ. Метою було взагалі вивести супротивника з форми.

В середні віки боротьба, як доповнення до бойового виховання лицарства, користувалась великою увагою. Виробився навіть особливий «вільний стиль» подібний до сучасного «джіу-джітсу». Такий вільний стиль виховував спостережливість, спритність, витривалість та зрівноваженість, властивості, на основі, яких могла людина слабша легко подолати супротивника, що покладався на свою силу.

Систему «джіу-джітсу» випрацювали японці, що мають ще один цікавий стиль боротьби «сумо». Цей спосіб боротьби, знаний в Японії кілька століть, нині славиться як японський національний спорт. Змагаються виключно фахівці, що змалку спеціально виховуються й тренуються та творять окремі організації замкнені союзи. Ці союзи двічі на рік влаштовують змагання в Кенугінекі — народнім стадіоні в Токіо. В боротьбі дозволено 48 хопів з дуже комплікованими й вивіреними правилами.

В Європі почав систематизувати боротьбу низкою правил в 1539 р. Фабіян з Авсєрваль-

ду, але в XVII. ст. ці добрі заміри заступила тенденція зробити з боротьби змагання на життя й смерть. Знов дозволялось бити кулаками, тягнути за чуприну, гризти та ламати кості. Ці дики методи усунули заборони XVIII. ст. а заведення системи й нового духу в 90 роках XIX. ст. дало основу до могутнього розмаху боротьби, що посідає провідне місце між спортами минулого століття. Сьогодні в боротьбі розрізняємо два стилі: один клясичний, т. зв. «грецько-римський» стиль, де придержуються всіх правил чесної гри, а саме: лицарськості, коректності у відношенні до противника, і де боротьба є контрольована окремим правильником, який узглядає правильні хопи і неправильні. Перемагає, цей хто противника положить на обидві лопатки і придержить через кілька секунд, або коли противник піддається сам через потрійний удар кулаком в дошку рінгу. Над порядком змагань надглядає спеціальний суддя, який слідкує за правильністю хопів, за додержанням точок правильника та який темперує гострість і запальність змагунів.

І другий, т. зв. «вільний» стиль, де є повна свобода хопів включно до викручування ніг і рук зі сугавів, копання ногами, плюття в лице і т. д., одним словом огидний спосіб боротьби, розрахований тільки на ефект та захоплення публіки, і який крім грошей не дає жодного іншого задоволення. Тому люди, які виступають в цьому роді боротьби — це професіонали, люди жадні легкого і доброго заробітку. «Вільний стиль», або його найякіша відміна «вільна американка» яка узглядає ще більш жорстоку і вишукану боротьбу, як нп.: боротьба по пояс в смолі і т. д. — прийнялася і розвивається в Америці, де користується широким зацікавленням і підтримкою багатьох прихильників.

Дужання (боротьба клясична), джіу-джітсу, сумо — це роди спорту, які виховують врівноваженість, відвагу, силу й сприт та вчать мистецтва самооборони.

«Нехай вічна буде слава, же през шаблі маєм права!»

Гетман І. Мазепа

«Українські націоналісти мусять зрозуміти світ і життя глибше і краще від їх оточення, хотіти більше й упертіше від інших та працювати подвійно — за себе і за тих, що не працюють, або працюють зле.»

О. Сеник